

๓.๒ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕) ด้านการเผยแผ่ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

๓.๒.๑ งานด้านการเผยแผ่ในประเทศของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

ในฐานะที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) คุณสมบัติที่โดดเด่นของท่านคือ มีความรู้รอบด้าน ทั้งคดีโลกและคดีธรรม เป็นเปรียญธรรม ๖ ประโยค เป็นนักคิด นักเขียนประพันธ์ ด้วยคุณสมบัติของนักเผยแผ่ที่เรียกว่า “กัลยาณมิตร” มีจริยาวัตรตรงดงาม สมณสาธูปเรียบร้อย ใครได้เห็นก็อยากกราบ ใครได้ทราบก็อยากไหว้ อาจกล่าวได้ว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ดี มีความสามารถดี ความประพฤติดี และมีผลงานด้านการเผยแผ่ต่างๆ มากมาย เช่น เป็นพระธรรมกถึก คณะอนุกรรมการอบรมศีลธรรมข้าราชการและประชาชน ไปเผยแผ่ธรรมะตามจังหวัดต่างๆ ได้แก่ หนองคาย สกลนคร นครพนม ลำปาง เชียงราย สุพรรณบุรี นราธิวาส และนครปฐม (ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๔-พ.ศ. ๒๕๕๗)

เป็นผู้จัดการ เป็นผู้สนทนาธรรมรายการ “ธรรมวาที” และเป็นผู้เทศน์ปฐกฐินา ๒ ธรรมาส์ของสภาพระธรรมกถึก ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ ณ สถานีวิทยุ วปอ. (ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๙-พ.ศ. ๒๕๖๐)

เป็นวิทยากรอบรมครูสอนวิชาศีลธรรม กรรมาธิการศาสนา เป็นวิทยาทศน์ บรรยายธรรม อบรมนักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ ตำรวจ และทหาร (พ.ศ. ๒๕๐๓)

เป็นผู้จัดรายการเทศน์ปฐกฐินา ๒ ธรรมาส์ และเป็นพระธรรมกถึก เทศน์ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา (พ.ศ. ๒๕๐๕)

ด้านงานนิพนธ์และประพันธ์ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ได้เขียนหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในมุมมองต่างๆ มากมาย โดยได้ใช้เวลาว่างหลังจากการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งมีหนังสือที่น่าสนใจให้เลือกอ่านตามความสนใจของแต่ละคน เช่น

- เรียบเรียงประวัติย่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
- เรียบเรียงประวัติย่อวัดพระเชตุพนฯ
- เรียบเรียงประวัติพระพุทธรูปสำคัญวัดพระเชตุพนฯ

เรียบเรียงประวัติพระพุทธรูปประจำวันเกิดออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

- เรียบเรียงหนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา “เรื่องวัดของเรา”

- เขียนบทความธรรมะลงพิมพ์ประจำวันอาทิตย์ ในคอลัมน์ “ธรรมะนอกธรรมาส์”

ลงใน หนังสือพิมพ์ พิมพ์ไทย

- เขียนบทความลงพิมพ์ในวารสารต่างๆ เช่น สามเดือนในเชตุวัน งานนักขัตฤกษ์

ประจำปี วัดพระเชตุพนฯ ดวงประทีป เสนาศึกษา และหนังสืออนุสรณ์โรงเรียนต่าง ๆ¹

สรุปได้ว่า งานด้านการเผยแผ่ในประเทศของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

นั้นมีรูปแบบที่หลากหลาย รองรับการเผยแพร่ในทุกด้าน ทุกกลุ่มชน มีทั้งงานการบรรยายธรรม เทศนา การเป็นผู้จัดรายการทางพระพุทธศาสนา งานนิพนธ์งานประพันธ์หนังสือมากมายหลายประการ ทั้งนี้ก็เพื่อผลประการเดียว คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่คู่กับประชาชน พระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท) หรือที่เรียกกันติดปากว่า “หลวงเตี้ย” เป็นนักเผยแผ่รุ่นแรกที่มีมโนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จึงมีแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก คือ นำพระพุทธศาสนาเข้าหาประชาชนกลุ่มเป้าหมาย นำพระพุทธศาสนาออกจากวัดมาสู่ประชาชน ไม่รอคอยประชาชนมาหาพระพุทธศาสนาที่อยู่แต่ในวัดเหมือนที่นักเผยแผ่ในสมัยก่อนทำ เนื่องด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปพระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท) ตระหนักในเรื่องนี้อยู่เสมอ ควรค่าที่นักเผยแผ่หรือพระสงฆ์ทั่วไปในปัจจุบันจะถือจริยวัตรอันงดงาม นำศรัทธาเคารพนับถือ ถึงพร้อมด้วยความรู้ความสามารถในทางโลกทางธรรม เสียสละอุทิศ เวลา กำลังกาย กำลังใจ สติปัญญา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกสู่สายตาประชาชนของพระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท) หรือ “หลวงเตี้ย” เป็นแบบอย่างในการดำรงสมณเพศและพระศาสนา

๓.๒.๒ งานด้านการเผยแผ่ในต่างประเทศของพระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท)

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท) ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างวัดและชุมชนในสหรัฐอเมริกา

1. การสร้างชุมชนและวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

พระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท)

เป็นพระสงฆ์ที่ทัศนะและแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านการสร้างชุมชนและวัดวัดไทยในสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล สรุปโดยสังเขป ดังนี้

๑) กำเนิดวัดไทยลอสแอนเจลิส

วัดไทยลอสแอนเจลิสเป็นวัดไทยแห่งแรกที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา และนครลอสแอนเจลิสซึ่งนิยมเรียกกันสั้นๆ ว่า แอล.เอ. อันเป็นชื่อที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคยนั้นมีชุมชนไทยที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา และเนื่องจากคนไทยมีความผูกพันกับวัดและพระสงฆ์มาโดยตลอด วิธีชีวิตมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่เสมอ ความปรารถนาที่จะมีวัดเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนไทยจึงเริ่มก่อตัวขึ้น

จุดเริ่มต้นของการสร้างวัดไทยเกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ เมื่อพระครูวิชิตธรรมโสภณ (สินวล) วัดวิชิตธรรมสาธิต กรุงเทพมหานคร ได้เดินทางไปกรุงวอชิงตัน ดี ซี ขณะเดินทางกลับได้แวะที่นครลอสแอนเจลิส ตามคำอาราธนาของ บัญชา ชูประเสริฐ และภรรยาเกี่ยวกับการสร้างวัดไทย เพราะในขณะนั้นมีวัดไทยในอังกฤษ อินเดีย มาเลเซีย

¹ พระธรรมราชาอนุวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๒๙.

และสิ่งโปรดแล้ว พระครูวิชิตธรรมโสภณรับที่จะไปปรึกษากับทางประเทศไทย
เพื่อนิมนต์พระไปจำพรรษา ณ นครลอสแอนเจลิส²

ต่อมา คณะผู้ริเริ่มการสร้างวัดไทยได้ขออนุญาตจดทะเบียนตั้งสมาคมขึ้น
ชื่อว่า “พุทธสมาคมอเมริกัน-ไทย” ได้มอบให้เสาวภา บุตรานนท์
มีหนังสือกราบบังคมทูลไปยังสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริ)
ซึ่งขณะนั้นยังทรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระวันรัต ให้ทรงทราบจุดมุ่งหมายการสร้างวัด
และขออาราธนาพระสงฆ์ไปจำพรรษา ณ นครลอสแอนเจลิส สมเด็จพระวันรัตได้อนุมัติให้พระภิกษุ ๓
รูป คือ หลวงเตี้ย ขณะมีสมณศักดิ์ที่ พระราชโมลี เป็นหัวหน้า พระครูวิชิตธรรมโสภณ
และพระมหาสิงห์ทนต์ นราสโร พร้อมด้วยศิษย์ ๒ คน คือ ธวัช จันทร์กาพรหม และสุทัศน์ พงษ์ขวัญ
เดินทางไปลอสแอนเจลิส คณะของพระธรรมราชาานุวัตร (กมล โกวิท) เดินทางถึงเมื่อวันที่ ๒๓
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เสาวภา บุตรานนท์ ได้มองบ้านซึ่งตั้งอยู่ถนน Laurelwood, Studio City
เป็นสถานที่จำพรรษามีคนไทยไปนมัสการและถวายภัตตาหารหรือนิมนต์ไปเจริญพระพรหมนัตทำบุญ
บ้านไม่เว้นแต่ละวัน

ในวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
ได้มีพิธีสาธุการบูชาขึ้นเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา ณ บริเวณโรงเรียนลินวูดไฮสคูล
คนไทยที่ไปร่วมพิธีได้พร้อมใจกันบริจาคเงินทอดผ้าป่า รวบรวมได้กว่า ๔,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ³
ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี) วัดมหาธาตุ
ได้เดินทางจากนิวยอร์ก มาแวะที่นครลอสแอนเจลิส โดยมีพระมหาธีรพันธ์ เมตตาวินัย
เป็นเลขานุการได้พบปะหารือกับเกียรติ ประชาศรัยสรเดช และพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล
ตกลงจัดหาที่ดินเพื่อสร้างวัดไทย ที่บ้านเลขที่ ๑๖๓๒๖ ถนน Chase เมือง Sepulveda
เป็นบ้านพัก ๑ หลังพร้อมทั้งนิมนต์พระมหาธีรพันธ์ เมตตาวินัย อยู่จำพรรษาชั่วคราวและขอจัดตั้ง
“ศูนย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท” มีพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล เป็นประธาน อย่างไรก็ตาม
คณะกรรมการต้องการสถานที่สร้างวัดแห่งใหม่ เนื่องจากที่เดิมอยู่ใกล้สนามบิน
รัฐไม่อนุญาตให้ก่อสร้างอาคารสูงตามแบบสถาปัตยกรรมไทย และเลือกได้บ้านเลขที่ ๑๒๙๙ ถนน
North Hollywood โดยวิชัยและบุญสม ซอโสตถิกุล บิดามารดาของพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล
เป็นผู้ซื้อที่ดินแปลงนี้ เริ่มต้นมีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒ งาน วิชัย ซอโสตถิกุล ซื้อเพิ่มเติมอีกรวมเป็น ๕ ไร่ ๒
งาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ สมเด็จพระวันรัต (ปุ่น ปุณณสิริ)
ได้รับอาราธนาจากรัฐบาลอเมริกันให้ไปเยือนสหรัฐอเมริกา คณะของท่านประกอบด้วยพระภิกษุสงฆ์
๑๔ รูป มีพระธรรมราชาานุวัตร (กมล โกวิท) ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระราชโมลี
เป็นเลขานุการได้แวะที่นครลอสแอนเจลิสด้วย โอกาสนี้ พูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล เป็นผู้แทนของบิดา
ได้ทำพิธีถวายโพนตี่ดินพร้อมด้วยบ้านพักอีก ๒ หลังเป็นของสงฆ์แด่สมเด็จพระวันรัต ณ
ทำเนียบกงสุลใหญ่ นครลอสแอนเจลิส มีหม่อมเจ้ายุชัชสิทธิ์ สวัสดิวัตน์ กงสุลใหญ่

²วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมราชาานุวัตร (กมล โกวิท) ๑๙
มกราคม ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙๖.

³วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๙๗-๑๐๑.

และคนไทยอีกจำนวนมากเป็นสักขีพยาน เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕
เข้าวันรุ่งขึ้นสมเด็จพระวันรัตได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ สร้างวัดไทยแห่งแรก ในสหรัฐอเมริกา

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ พระสงฆ์ไทยชุดแรกจำนวน ๕ รูป
มีพระมหาโสภิน โสปาโก วัดมหาธาตุ เป็นหัวหน้าคณะมาประจำวัดไทยพร้อมอัญเชิญ
“พระพุทธรูปชินปิตร ลอสแอนเจลิสอภิปูชนีย”

มาเป็นพระประธานประจำวัดไทยเป็นองค์แรกด้วยการก่อสร้างวัดในระยะแรกเป็นไปด้วยความลำบาก
พระสงฆ์ต้องระดมกำลังทำงานหนัก ทั้งกลางวัด กลางคืน เพื่อปรับสภาพที่ดิน มีคนไทยที่อยู่ใกล้ๆ

ไปช่วยบ้าง คณะกรรมการสร้างวัดไทย ซึ่งประกอบด้วย

ฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายฆราวาสได้มีมติสร้างอุโบสถศาลาขึ้นเป็นหลังแรก

ให้กรรมการศาสนาเป็นผู้ออกแบบ เริ่มลงมือก่อสร้างต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๗

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หัวหน้าสงฆ์รูปแรกหมดวาระการปฏิบัติศาสนกิจ
เดินทางกลับประเทศไทย หัวหน้าสงฆ์รูปที่ ๒ คือ พระมงคลราชมุนี ปัจจุบันคือ พระมงคลเทพโมลี
วัดสุทัศน์เทพวราราม เดินทางไปรับหน้าที่ต่อการก่อสร้างอุโบสถศาลายังคงดำเนินต่อไปค่อนข้างล่าช้า
เมื่อสิ้นสุดวาระการปฏิบัติงานของหัวหน้าสงฆ์รูปที่ ๒

คณะกรรมการสร้างวัดไทยฝ่ายสงฆ์จึงพิจารณาคัดเลือกพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพโสภณไปรับหน้าที่แทน พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

ได้เดินทางไปถึงลอสแอนเจลิสในวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒

ความจริงพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)
ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการก่อสร้างวัดไทยลอสแอนเจลิสมาตั้งแต่ต้น
จึงรู้เบื้องหลังความเป็นมาและเป็นไปของการดำเนินการเป็นอย่างดี
และเป็นที่ยอมรับกันมาก่อนที่ท่านจะเดินทางมารับตำแหน่งนั้น
การก่อสร้างวัดไทยอยู่ในภาวะชะงักงัน

จากบันทึกของ พล.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ
ประธานคณะกรรมการสร้างวัดไทยลอสแอนเจลิสฝ่ายฆราวาส เขียนไว้ในหนังสือ พระเทพโสภณ ๖๐
เล่าถึงสถานการณ์ที่เริ่มคลี่คลายและมีความศรัทธาร่วมมือเกิดขึ้นในหมู่พุทธศาสนิกชน
เมื่อพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เข้ามารับตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิสว่า

“ท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณทราบปัญหาต่างๆ
ของวัดไทยลอสแอนเจลิสมาแต่ต้น
เมื่อเข้ารับตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์ก็เริ่มทำความเข้าใจกับคนไทยกลุ่มต่างๆ โดยใช้ “ธรรม” เป็นเครื่องมือ
ท่านไม่นิยมชมชอบในเรื่องคาถาอาคม รตนามนต์ ฯลฯ
ได้เริ่มการสั่งสอนโดยการเทศนาในวันหยุดงานและจากผลการปฏิบัติของท่านเจ้าคุณปรากฏว่าพุทธศา
สนิกชนเข้าวัดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และความสามัคคีก็มีมากขึ้นเป็นลำดับ
เมื่อได้รับความร่วมมือหรือมีศรัทธาเกิดขึ้นในหมู่พุทธศาสนิกชน
คนนอกศาสนานำเรื่องราวไปฟ้องยังโรงศาลแต่ท่านเจ้าคุณพระเทพโสภณก็ได้ใช้ความสามารถขจัดปัด

⁴วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๙๗.

เป่าพ่อนหนักให้เป็นเขาได้

คุณลักษณะข้อนี้นับได้ว่าเป็นพรสวรรค์ที่ท่านเจ้าคุณมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม”⁵

จากบันทึกข้างต้นนี้ทำให้มองเห็นสภาพการณ์ทั่วไป

ของสังคมไทยในนครลอสแอนเจลิส ในช่วงนั้นได้ชัดเจนพอสมควร

ในกรณีเช่นนี้หากได้ผู้นำที่มีความเข้าใจไม่เพียงพอแล้ว

ก็จะไม่สามารถสมานน้ำใจของทุกฝ่ายให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ ด้วยบารมีของพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความมุ่งมั่นจริงใจ บวกกับความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ

ทำให้การก่อสร้างวัดไทยลอสแอนเจลิส ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและวางแผนงานอย่างมีขั้นตอนดังที่
ปราโมทย์ ติลมนกุล กรรมการอำนวยการวัดไทยลอสแอนเจลิส ได้เล่าไว้ในเรื่อง

“หลวงเตี้ยกับวัดไทย” ตีพิมพ์ในหนังสือ พระเทพโสภณ ๖๐ ตอนหนึ่งว่า

“ผมใคร่ที่จะเรียนให้ผู้อ่านทราบว่า

ท่านเจ้าคุณได้เตรียมงานสร้างวัดอย่างเป็นขั้นตอน ตอนแรกสร้างความสามัคคีในหมู่พระ ชัยตอนที ๒
สร้างความสามัคคีในหมู่ชุมชน และขั้นตอนที่ ๓

ระดมหาทุนเพื่อที่จะสร้างวัดให้ถึงความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้

นอกจากท่านจะเป็นนักวางแผนและนักเตรียมการแล้ว ท่านยังเป็นผู้ว่าที่ดียิ่งด้วย

จะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำที่ดีของท่านนั้นท่านทำทุกอย่างลงมือทำเอง

เพื่อให้พระลูกวัดได้ดูเป็นตัวอย่าง”⁶

๒) พัฒนาการของวัดไทยลอสแอนเจลิส

นับแต่ปีแรกที่พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท)

เดินทางมารับตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิส เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๒

ซึ่งพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) ได้เขียนขึ้น พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจบุญช่วย

บุญรักษ์ มารดาของโอฬาร บุญรักษ์ อดีตประชาสัมพันธ์วัดไทยลอสแอนเจลิส มีดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๒ พระเทพโสภณ วัดพระเชตุพน ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าสงฆ์
(๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๑) และเดินทางมารับหน้าที่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๒

ขณะนั้นการก่อสร้างอุโบสถศาลากำลังก่อสร้างผนังและเพดาน ส่วนหลังคางานช่างไม้ ยังไม่เสร็จดี

วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

นายกรัฐมนตรีได้รับเชิญมาเป็นประธานมุงกระเบื้องหลังคาเป็นปฐมฤกษ์

กระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบจากเมืองไทย

นายกรัฐมนตรีขึ้นชมชั้นบนแล้วปรารภถึงพระประธานองค์แรกว่า

จะไม่สมกับความกว้างใหญ่ของอุโบสถศาลาจึงพิจารณาจะสร้างพระประธานถายใหม่

อนึ่งการมุงกระเบื้องอุโบสถศาลา ผู้รับเหมาได้ประสบอุบัติเหตุ

พระเทพโสภณหัวหน้าสงฆ์พร้อมด้วยพระภิกษุอีก ๕ รูป จึงทำการมุงกันเอง

⁵วัดไทยลอสแอนเจลิส, พระเทพโสภณ ๖๐, ชุมชนไทยในนครลอสแอนเจลิส
จัดพิมพ์เพื่อเป็นมูทิตาสักการะเนื่องในโอกาสทำบุญอายุครบ ๕ รอบ พระเทพโสภณ (กมล โกวิท), (ม.ป.ท.,
๒๕๒๗), หน้า ๓๒.

⁶วัดไทยลอสแอนเจลิส, พระเทพโสภณ ๖๐, หน้า ๓๔.

การที่พระสงฆ์ลงมือทำเอง ก่อให้เกิดความศรัทธาเพิ่มขึ้นมากตั้งแต่นั้นมางานต่างๆ พระสงฆ์และผู้มีศรัทธาได้ร่วมมือทำกันเองตลอดมา นอกจากส่วนที่ไม่สามารถจะทำได้จริงๆ จึงว่าจ้างเป็นเรื่อยๆ ไป การมุงกระเบื้องแล้วเสร็จในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ต่อจากนั้นก็เร่งทำข้อฟ้าใบระกา จนกำหนดพิธียกข้อฟ้าได้

วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๒ ได้ขออนุญาตเปลี่ยนชื่อ

ศูนย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท เป็นวัดไทยลอสแอนเจลิส

วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๒๒ ได้เริ่มก่อสร้างห้องพัสดุภัณฑ์ (โรงรถ)

โดยบริษัททองข้าวก่อสร้าง ในเดือนนี้ได้สร้างมุขหน้ากุฏิ ๑

เพื่อเป็นที่พักหน้ากุฏิปลูกต้นไม้ประดับบริเวณนอกกำแพง ปรับปรุงพื้นสนามให้เรียบงดงาม

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ สมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ

เสด็จมาทรงเป็นประธานทอดกฐินและทรงประกอบพิธียกข้อฟ้า

ในตอนเช้าวันนี้ได้มีพิธีถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระปิยมหาราช

วงศ์ดนตรีไทยซื้อคณะเทพไทยได้บรรเลงเป็นครั้งแรก

งานนี้เป็นงานที่พุทธศาสนิกชนมาากเป็นประวัติการณ์ มีเฉพาะแต่คนไทยเท่านั้น ยังมีชาวลาว ชาวเขมรอีกด้วย ประมาณ ๒,๐๐๐ ถึง ๔,๐๐๐ คน หนังสือพิมพ์ฝรั่งท้องถิ่นลงข่าวว่ามีคนเป็นหมื่น

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเททองหล่อพระประธานปางประทานพร หน้าตักกว้าง ๓ ศอก ๙ นิ้ว ณ

วัดพระเชตุพน กรุงเทพมหานคร พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีและพุทธศาสนิกชนร่วมกันเป็นเจ้าภาพ

และได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระบรมมาภิไธย ภ.ป.ร. ประดิษฐานไว้ ณ ผ้าทิพย์

พระราชทานพระนามว่า “พระพุทธรูปเทพศาสดาภิพยนคราภิรมงคลสถิต”

ในโอกาสนี้ได้หล่อพระพุทธรูปเทพศาสดาภิพยนคราภิรมงคลสถิตจำลองขนาด ๕ นิ้ว และ ๙ นิ้ว

จำนวน ๒,๕๒๒ องค์ด้วย

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๒๓ บริษัทการบินไทย

ได้อัญเชิญพระพุทธรูปเทพศาสดาภิพยนคราภิรมงคลสถิต

มาในโอกาสเปิดเที่ยวบินปฐมฤกษ์ระหว่างไทยกับอเมริกาสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ

พร้อมด้วยคณะสงฆ์ พลอากาศเอกพะเนียง กานตรัตน์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และประธานบริษัทการบินไทย ได้นำคณะมาทอดผ้าป่าด้วย

วันศุกร์ที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๓ เวลา ๑๘.๒๑ น.

สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานประกอบพิธีอัญเชิญ

“พระพุทธรูปเทพศาสดาภิพยนคราภิรมงคลสถิต” ขึ้นประดิษฐานเป็นพระประธานประจำวัด

ท่ามกลางพุทธบริษัทในสหรัฐอเมริกา และที่มาจากประเทศไทย มีพลอากาศเอกพะเนียง กานตรัตน์

พลตำรวจเอกชุมพล โลหะชาละ เป็นต้น⁷

๓) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

⁷ วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

เป็นที่ยอมรับกันว่าวัดในสมัยก่อนเป็น “ชุมทรัพย์ทางปัญญา” ของสังคมไทย นอกเหนือจากเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์กันในทางสังคม เป็นที่พักแรมผู้เดินทางไกล หรือแม้แต่เป็นสถานที่รักษาพยาบาล ชีวิตของคนไทยสมัยก่อน จึงแยกไม่ออกจากวัดและพระสงฆ์⁸

(1) กำเนิดโรงเรียน⁹

วัดไทยลอสแอนเจลิสก่อการขึ้นบนพื้นฐานความต้องการของคนไทยในแอล.เอ. ที่ต้องการมีวัดเป็นที่บำเพ็ญกุศล ไหว้พระสวดมนต์ พบปะสังสรรค์ เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณ เมื่อมีวัดแล้วคนไทยก็จะไปวัดกันทุกๆ วันเสาร์ อาทิตย์ หรือวันว่างจากงานก็จะพาบุตรหลานไปด้วย ครั้งมีเด็กไปกันมากขึ้น พระสงฆ์ที่มาปฏิบัติศาสนกิจส่วนใหญ่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นครูอาจารย์สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเมืองไทยมาก่อนเห็นเด็กๆ มาวิ่งเล่นตามลานวัด ท่านจึงจัดสอนภาษาไทยให้แก่เด็กๆ เหล่านั้นขึ้น การสอนลักษณะนี้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗

ในหนังสือ ดวงประทีป เอกสารเผยแพร่หลักธรรมและกิจกรรมของวัด ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๐ ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ ระบุว่า

วัดไทยได้เปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อสอนภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แก่เด็กไทยที่อยู่เมืองนี้ และแก่ชาวต่างชาติที่สนใจ พร้อมทั้งศึกษาระยะไปด้วย โรงเรียนนี้สมเด็จพะวันรัต (ทรัพย์ โสโกล) วัดสังเวชวิศยาราม กรุงเทพมหานคร เป็นประธานประกอบพิธีเปิดป้ายเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ และเปิดทำการสอนเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ เป็นต้นมา

ในระยะแรกพระก็สอนกันเองเพราะเด็กไม่มาก การเรียนก็ไม่สม่ำเสมอ เพราะมีอุปสรรคด้านสถานที่ไม่พร้อม เมื่อการก่อสร้างอุโบสถศาลาชั้นล่างเสร็จ จึงเปิดเรียนเป็นกิจจะลักษณะ มีเด็กนักเรียนเพิ่มมากขึ้น คนไทยที่เรียนวิชาครูมาแต่เมืองไทยก็อาสาสมัครเป็นครูช่วยสอน ช่วยแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์ซึ่งมีภาระด้านดูแลการก่อสร้างวัดอยู่แล้ว จากบันทึกความทรงจำของสวัทนา ปิ่นวัฒนะ ครูอาวุโส ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ลอสแอนเจลิส บอกว่าคนไทยที่อาสามาช่วยสอนช่วงแรกๆ นั้นมี โสวาทองกุล เกษม พิมานมาศ โกวิท โพธิตะนัง ธรรมบุญ ปิ่นวัฒนะ รจิต ปิ่นวัฒนะ ดร.กรณี ฉันทเจริญวานิช เป็นต้น บุคคลเหล่านี้ต่อมาได้รวมกลุ่มกันเป็นสมาคมครูแห่งแคลิฟอร์เนียภาคใต้ เกษม พิมานมาศ ได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมครูคนแรก อย่างไรก็ตามช่วยปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๑ การเรียนการสอนต้องหยุดไปชั่วคราว

เพราะทั้งพระสงฆ์และฆราวาสต้องทุ่มเวลาให้กับภารกิจก่อสร้างอุโบสถศาลาชั้นบน

เมื่อพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

เดินทางไปรับตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิส

หลังจากฟื้นฟูขวัญและกำลังใจของคนไทยให้คืนกลับมาช่วยกันก่อสร้างวัดต่อไปแล้ว

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ก็หันมาดำเนินงานที่ท่านรักอีกอย่างหนึ่ง คือ งานสอนหนังสือ

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

⁹อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

ควบคู่ไปกับการก่อสร้างวัด ด้วยเล็งเห็นว่าสังคมไทยในแอล.เอ.นี้ ต่อไปภายหน้าจะเจริญเติบโต เป็นชุมชนที่ใหญ่ มีเยาวชนไทยที่ติดตามพ่อแม่ ผู้ปกครอง มาอยู่ที่เมืองนี้มากขึ้น แม้แต่เด็กที่เกิดที่นี่ก็จะเพิ่มจำนวนเช่นเดียวกัน นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างมากหากเด็กๆ เหล่านี้ไม่สามารถอ่าน ฟัง พูด เขียน ภาษาไทย อันเป็นภาษาดั้งเดิมของพ่อแม่ได้ นานไปก็จะทำให้ลี้มชาติกำเนิดและห่างเหินประเทศชาติ บ้านเกิดเมืองนอนของตนในที่สุด พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) จึงให้เปิดการเรียนการสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้นอีกครั้ง โดยเริ่มเปิดเรียนตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๓ เป็นต้นไป

(2) การบริหารงานโรงเรียน¹⁰

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่เปิดใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นประธาน พระครูสังฆรักษ์ (ดร.พิรุณ ขรรณาโณ) พระมหาทองพันธ์ และโอภาส เครือโสภณ เป็นกรรมการดำเนินการ ครุณภาณี คุรุภมย์ และครูผ่องเพ็ญ สงฆ์ทองสงวน เป็นผู้สอน จำนวนนักเรียน ๓๖ คน แบ่งออกเป็น ๒ ห้องเรียนใช้ใต้ถุนอุโบสถศาลา ซึ่งเดิมเป็นห้องสมุดกับห้องที่ติดกับห้องสมุดเป็นสถานที่สอนเรียนทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.

ช่วงเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ได้มีการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการอีกครั้ง โดยพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นประธานอุปถัมภ์ พระมหาสมบัติ สีลสารโ เลขานุการวัดไทยลอสแอนเจลิส เป็นผู้อำนวยการสอน ครูทองแก้ว รังควิลิต เป็นครูใหญ่ ครูอาสาสมัคร ๒๕ คน มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้นรวม ๑๑๔ คน แบ่งการเรียนการสอนออกเป็น ๖ ห้องเรียน สถานที่เรียนใช้ใต้ถุนอุโบสถศาลา ๑ ห้อง ภูมิ ๒ แบ่งเป็น ๓ ห้อง (เป็นกุฏิหลังแรกนับแต่เริ่มสร้างวัดถูกรื้อถอนแล้วสร้างศาลาอเนกประสงค์ใช้เป็นอาคารเรียนในปัจจุบัน) และกุฏิ ๑ แบ่งเป็น ๒ ห้อง และขยายเวลาเรียนออกไปอีกครั้งชั่วโมง คือ เลิกเรียนเวลา ๑๕.๓๐ น.

การทำงานของคณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนมาจนถึง เดือนมิถุนายน ๒๕๒๖ จึงมีการปรับเปลี่ยนในบางตำแหน่งกล่าวคือ พระครูสังฆบริรักษ์ทองดี เป็นกรรมการดำเนินการ ครูสุมนทนา ศรีอรุณ เป็นครูใหญ่ มีเพิ่มตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ ๒ ท่าน คือ ครูมาลี มาโรจน์ และครูจิตสมัย สุวรรณสาร ส่วนครูเปรมจิตต์ ขจรภัยเป็นฝ่ายวิชาการ จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น ๑๖๕ คน เพิ่มห้องเรียนอีก ๑ ห้อง รวมเป็น ๗ ห้อง

วิวัฒนาการอีกด้านหนึ่งของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแอนเจลิส คือ การเปิดสอนวิชาแกะสลักผักผลไม้ และการทำอาหารเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองที่มาส่งบุตรหลานเรียนหนังสือ ได้ใช้ช่วงเวลาที่รอคอยให้เป็นประโยชน์ ได้ทั้งความเพลิดเพลินและวิชาความรู้โรงเรียนจึงเริ่มเปิดสอนตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เป็นต้นไป

¹⁰ วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๑๐-๑๑๓.

พ.ศ. ๒๕๒๗ มีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานอีกครั้ง โดยประธานอุปถัมภ์เปลี่ยนเป็น “ผู้อำนวยการ” ให้หัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิส เป็นผู้อำนวยการ ส่วนตำแหน่งครูใหญ่ ครูมาลี มาโรจน์ ได้รับเลือกจากครุอาสาให้ทำหน้าที่ไปตามวาระ (ตามธรรมเนียมก่อนสิ้นปีการศึกษาของทุกปี จะมีการเลือกตั้งครุอาสาทำหน้าที่ครูใหญ่ในปีการศึกษาต่อไป)

พ.ศ. ๒๕๓๑ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิส พระวิเชียรธรรมคุณาธาร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน เลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๔ ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระราชธรรมวิเทศ เดินทางมารับตำแหน่งหัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแอนเจลิสแทน และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนโดยตำแหน่ง พระมหาบุญเริ่ม กิตติปาโล จากวัดสี่ไกรสร กรุงเทพมหานคร เป็นรองผู้อำนวยการโดยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแล และประสานงานในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนทั้งหมด

ปัจจุบันนี้กล่าวได้ว่า การเรียนการสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันไทยลอสแอนเจลิสเป็นระบบที่มีมาตรฐานพอสมควร เป็นที่ยอมรับของวัดอื่นๆ ไม่ว่าในด้านของบุคลากรหลักสูตร แบบเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) โครงการการเรียนการสอนภาคฤดูร้อน¹¹

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ดำริให้มีการเรียนการสอนภาคฤดูร้อนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยท่านมองเห็นปัญหาอันเกิดจากการเรียนการสอนที่เด็กๆ มีเวลาอยู่กับโรงเรียนน้อยเกินไปเพียงสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมงเท่านั้น เวลาที่เหลือเด็กๆ อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสังคมอเมริกัน ถ้าเด็กๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของไทยเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นไทยเพิ่มมากขึ้น เมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นจะอยู่ที่อเมริกาหรือกลับเมืองไทย ก็อาจเป็นคุณประโยชน์แก่สังคมไทยหรือบ้านเกิดเมืองนอนได้เหมือนยิว ญี่ปุ่น จีน เกาหลี

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) จึงเริ่มทดลองเปิดการสอนภาคฤดูร้อนขึ้นมาเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาและดำเนินการจัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนซึ่งท่านได้แสดง “สัมมนาวิทยกถา” กล่าวถึง ความเป็นมาของโครงการในพิธีมอบสัมฤทธิ์บัตรแก่นักเรียน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘

¹¹ วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

(4) การก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์

การก่อสร้างอาคารเรียนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันไทยลอสแอนเจลิสนี้เป็นผลมาจากการที่โรงเรียนได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับสภาพการณ์มากขึ้น ผู้ปกครองนำบุตรหลายของตนมาสมัครเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะความสำเร็จของการเรียนภาคฤดูร้อน ทำให้สถานที่เรียนไม่เพียงพอ แรกๆ อาศัยกุฏิหลังเก่าบ้าง อุโบสถศาลาชั้นล่างบางเป็นสถานที่เรียน บรรยาการการเรียนการสอนจึงไม่เอื้อเท่าที่ควร

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๗ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

อดีตผู้บัญชาการทหารบก และรักษาการผู้บัญชาการทหารสูงสุด ขณะมียศเป็นพลโท ตำแหน่งรองเสนาธิการทหารบกได้เดินทางมาราชการของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และได้ถือโอกาสมาเยี่ยมวัดเห็นสถานภาพของนักเรียน สถานที่เรียน และรับรู้ความต้องการของวัดและชุมชนไทย ในอันที่จะปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่บุตรหลานของตน ซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดมรดกที่สืบทอดไปในอนาคต¹²

การขออนุญาตก่อสร้างโรงเรียนมาติดขัด

เพราะชาวบ้านคัดค้านเนื่องจากทางวัดเคยถูกชาวบ้านร้องเรียนในกรณีกับทางวัด มีงานมีคนมากก่อให้เกิดปัญหาการจราจร ความสะดวก และเสียง ซึ่งทางวัดก็ได้ต่อสู้จนผ่านมาแล้ว ครึ่งมาขออนุญาตสร้างโรงเรียนนั้น ชาวบ้านก็เกรงว่าจะมีคนเพิ่มมากขึ้น อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นอีกจึงต้องมีการเสียริง กันขึ้น

การเสียริง (Hearing) คือ

การพิจารณาข้อพิพาททั้งสองฝ่ายของฝ่ายฝั่งเมือง และฝ่ายปกครองมิใช่ศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นปกติธรรมดาของเมืองนี้ วัดอเมริกาเองหรือศาสนาอื่นก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน แม้แต่การสร้างอาคารหรือร้านอาหาร เป็นการรักษาสีทิวทัศน์พระหาวงกัน ซึ่งต่างฝ่ายต้องหาเหตุผลมาแสดงสิทธิเสรีภาพต่อคณะกรรมการ

ในการเสียริงครั้งแรกประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๘

ปรากฏว่าเทศบาลนครลอสแอนเจลิสไม่อนุญาตให้สร้าง

คณะกรรมการวัดโดยนายความไดยีนอุทธรณ์ทันที

และเทศบาลนครลอสแอนเจลิสนัดเสียริงอีกครั้งในวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๘

ซึ่งชุมชนไทยได้แสดงพลังแห่งความสามัคคี

ให้ประจักษ์ด้วยการไปให้กำลังใจคณะกรรมการวัดอย่างเนืองแน่นจนล้นศาลาว่าการเทศบาลนครลอสแอนเจลิสที่ใช้เป็นสถานที่เสียริง กรรมการวัดได้ “ทำการบ้าน” เป็นอย่างดี และได้ช่วยกันอธิบายให้เหตุผลถึงความจำเป็นที่ต้องสร้างอาคารเรียนสำหรับลูกหลานไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นผู้หนึ่งที่อธิบายประกอบด้วยเหตุผลที่หนักแน่นตอนหนึ่งว่า

¹²วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๒๗.

วัดเป็นศูนย์กลางในการรักษาไว้ซึ่งคุณค่าด้านศิลปกรรมประเพณีของเรา
ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในอบรมสั่งสอน การประพฤติดี ประพฤติชอบแก่ประชาชนอีกด้วย
การที่เราอบรมบ่มนิสัยลูกหลานของเราในปัจจุบัน จะเป็นเครื่องพิสูจน์ตัดสินว่า
เราประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเป็นพลเมืองที่ดีของสหรัฐอเมริกา
และจะเป็นเครื่องตัดสินว่าลูกหลานของเราจะเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของเมืองลอสแอนเจลิส
หรือจะเป็นส่วนเกินที่คอยสร้างปัญหาให้กับสังคม

อาตมาภาพเชื่อมั่นว่าเยาวชน คือ พื้นฐานของอนาคตของเรา วัด
พระสงฆ์และผู้ปกครองจะต้องช่วยกัน
อบรมสั่งสอนเยาวชนเหล่านั้นให้รู้จักว่าคุณค่าทางศาสนาที่ตกทอดมานั้น คือ
ความแข็งแกร่งของพวกเรา¹³

นี่คือ พัฒนาการของวัดไทยลอสแอนเจลิส ช่วยที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล
โกวิโท) เป็นหัวหน้าสงฆ์ ซึ่งทำให้วัดไทยลอสแอนเจลิสได้ชื่อว่าเป็น “วัดไทย”
ที่สมบูรณ์แบบที่สุดในสหรัฐอเมริกา เรามี อุโบสถ ศาลาที่งามสง่าด้วยสถาปัตยกรรมไทย
มีอาคารเรียนสำหรับปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยให้บุตรหลานของเรา
และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนไทยนำมาซึ่งความภูมิใจสำหรับคนที่ห่างไกลบ้านเกิดเม
ื่องนอน แม้แต่คนไทยบนแผ่นดินไทยได้เห็นแล้วก็อดที่จะประทับใจเสียมิได้ ดังที่พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์
ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวคำปราศรัย ณ วัดไทยลอสแอนเจลิส เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม
๒๕๒๕ มีความตอนหนึ่งว่า

กระผมได้ไปมาแล้วหลายประเทศไม่เคยเห็นคนไทยที่ไหน
จะมีความสามัคคี กลมเกลียวพร้อมเพรียงกันของคนไทยในลอสแอนเจลิสนี้...
วัดวาอารามทุกอย่างเป็นไทยแท้ไม่ใช่อะไรจอมปลอมไม่ใช่ของเทียม...และเรียนตรงๆ
ว่าคราวนี้ผมมีความประทับใจที่สุด
ในชีวิตผลงานครั้งหนึ่งที่ได้มาพบคนไทยที่คุณธรรมทั้งหลายทั้งปวงที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างสรรค์
และมีผู้นำคือ เจ้าคุณเทพโสภา ที่ไม่ใช่จะเป็นผู้อบรมสั่งสอนเราในทางศาสนาเท่านั้น
แต่เป็นผู้สร้างสรรค์ให้เกิดชุมชนไทยที่นี่¹⁴

สรุปได้ว่า งานด้านการเผยแผ่ในต่างประเทศของพระธรรมราชานุวัตร
(กมล โกวิโท) เป็นงานด้านการก่อสร้างวัดไทยในต่างประเทศ
โรงเรียนศาสนาไทยในต่างประเทศที่ต้องอาศัยความวิริยะอุสาหะอย่างมาก
ในเรื่องการต่อสู้เพื่อขอสร้างโรงเรียนศาสนาไทยในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการต่อสู้เพื่อศาสนา คือ
เพื่อให้ชาวพุทธในต่างประเทศมีสถานที่สำหรับการอบรม
สั่งสอนในเรื่องการดำเนินชีวิตโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
ทั้งยังเป็นที่สำคัญสำหรับศึกษาเล่าเรียนความรู้ทางพระพุทธศาสนา
เป็นการต่อสู้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดนแท้ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)
ได้ทุ่มเทอย่างมากในเรื่องการก่อสร้างชุมชนพุทธศาสนาในต่างประเทศ ทั้งยังเป็นผู้ที่

¹³ วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

¹⁴ วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๑๓๒.

เริ่มในการสร้างวัดไทย โรงเรียนสอนพระพุทธศาสนา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การอบรมการเรียนพระพุทธศาสนาในช่วงปิดภาคเรียนภาคฤดูร้อน การก่อสร้างอาคารสำนักงานต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับกิจการทางพระพุทธศาสนา เช่น วัดไทยลอสแอนเจลิส ในปัจจุบันเป็นความภูมิใจของคนไทยที่ได้พบเห็นนั้นก็เนื่องด้วยคนไทยด้วยกัน และที่สำคัญที่สุดก็คือ เนื่องด้วยพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสมอง มุ่งมั่นในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจพุทธศาสนิกชน และคนไทยมาตลอด

๓.๓ รูปแบบที่ใช้ในการเผยแผ่ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

การนำเสนอพุทธธรรมประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม ได้แก่ พัฒนาบุคคล พัฒนาครอบครัว พัฒนาสังคมให้ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมของพระสัมมาพุทธเจ้า ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสงบสุขเกิดขึ้นและคนส่วนรวม พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ได้มีรูปแบบการนำเสนอ ๓ วิธี คือ

๑. นำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง)
๒. นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน
๓. นำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบ

๑. นำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง)

นำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง) หมายถึง การนำเสนอโดยเสนอไปตามข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่โดยลักษณะที่ไม่มีการปรุงแต่งในเนื้อหาสาระ ใจความสำคัญแห่งเนื้อหา กล่าวโดยย่อก็คือ ความเป็นจริงมีอยู่เช่นไร ก็ถ่ายทอดออกมาเช่นนั้น ดังกล่าวตามงานเขียนของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ดังนี้

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ได้เล่าและให้แง่คิดถึงชื่อโยมมารดาความจริง ชื่อคุณโยมก็เป็นชื่อธรรมดา แต่มีหลายคนที่ไม่กล้าอ่านหรือเขียน บางคนก็ด้วยความเคารพ บางคนก็เกรงว่าข้าพเจ้าจะละอายที่เป็นลูกของแม่หมา ซึ่งก็เป็นความจริงอยู่มาก เพราะเมื่อตอนเป็นเด็กข้าพเจ้ารู้สึกอายชื่อคุณโยมแต่ก็ไม่กล้าชวนคุณโยมให้เปลี่ยนเสียใหม่ ครึ่งพ่อรู้ประสีประสาว่าอะไรเป็นอะไร มีผู้หวังดีเคยมาชวนคุณโยมให้เปลี่ยนเสียใหม่ ข้าพเจ้ากลับไม่ยอมให้เปลี่ยน บอกว่าชื่อไม่ใช่เป็นของแปลก เพราะคนที่ชื่อ หมี หมู วัว ควาย ก็มี ก็ไม่เห็นเขาต้องเปลี่ยน “หมา” ก็มีชื่อเสียหยาบๆ หนาซ้ำหามาครบถ้วนยังมีอนุสาวรีย์อยู่หน้าวัง ความจริงเป็นความเชื่อถือของคนแต่ก่อนที่กลัวว่าลูกจะ ต้องมีอันเป็นไปถึงกับล้มหายตายจาก ถ้ามีคนไปทักว่าดี เด็กที่น่ารักน่าเอ็นดู จึงต้องทักว่า “นำเกลียด นำซัง” บางทีไม่ทราบว่าจะตั้งชื่อลูกว่าอะไร หนัดปากอย่างไรก็เรียกชื่อไปอย่างนั้น คุณโยมมารดาของข้าพเจ้าจึงมีชื่อว่า “หมา” และ “หมา” จนตลอดชีวิต ตัวเจ้าของชื่อก็ไม่เคยเดือดร้อน โยมมารดาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เลี้ยงบุตรชายและบุตรสาวทั้ง ๘ คน ด้วยคุณธรรมอันประเสริฐให้ความรักใคร่เสมอกันแก่ลูกทุกคน ท่านเล่าถึงอุปนิสัยของโยมมารดาเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วยความยกย่องอย่างสูง¹⁵

¹⁵ พระเทพโสภณ (กมล โกวิท), สามรส, “เล่าชีวิตโยมแม่” ที่ระลึกงานบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจศพ นางหมา

สรุปได้ว่า รูปแบบการเผยแพร่โดยนำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง) ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นรูปแบบที่เข้าใจง่ายแฝงไปด้วยอารมณ์ขัน แต่กลับสอดแทรกคติธรรมในการดำเนินชีวิต โดยมักจะยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวส่วนมากมักมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของท่าน ทั้งในทางโลกและทางธรรม

๒. นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วิธีเชื่อมโยงเหตุการณ์และสถานการณ์จริงในปัจจุบันมาประกอบการสอน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ใช้เพราะเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริงเป็นสิ่งที่คนสนใจอยู่แล้ว เมื่อหยิบยกมาพูด ทำให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังข้อความตัวอย่าง

เรื่อง **วันมาฆบูชา** พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาให้เราได้ปฏิบัติกัน วันมาฆบูชานี้ ความจริง เราก็มักเรียกว่าเป็นวันแห่งความรักได้ เราทั้งหลายอาจจะหลยทักัน หรือเยาะก็ไม่ว่าที่เรานี้ให้ดอกกุหลาบกัน เรียกว่า ส่งความรักให้ความรักที่เราส่งให้กันนั้นเป็นความรักแบบไหนนี้ อาตมาก็ไม่ว่าอะไร แต่ความรักในพระพุทธศาสนาในวันมาฆบูชาเป็นความรักที่พระพุทธเจ้าให้ด้วยความเป็นห่วง หมายถึงความว่า ให้ด้วยคำสอนนำไปปฏิบัติ

ข้อที่ ๑ พระพุทธเจ้าให้ความรัก ด้วยการไม่ให้ทำบาป เรียกว่า ห้าม ถามว่า ทำไม พระพุทธเจ้าจึงห้าม ห้ามด้วยความรัก เพราะทราบว่าทำบาปแล้วมันเกิดความทุกข์ ถ้าเกิดความทุกข์ก็สงสาร พระพุทธเจ้าก็เลยห้าม อย่าทำบาปนะ ถ้าใครไปทำบาปเข้า ก็จะเป็นความทุกข์ เกิดความเดือดร้อน พ่อแม่ทุกข์ท่านที่รักลูก ก็ต้องสอนลูกอย่างเดียวกันนี้ว่า อย่าไปทำบาปนะ ลูกถ้าใครไปทำบาปเข้า ก็จะเป็นความเดือดร้อน ถามว่า ทุกท่านที่สอนอย่างนี้ เพราะอะไร ก็เพราะความรัก ความรักลูก จึงสอนไม่ให้ทำความชั่ว แค่นี้ก็พอแล้ว ในความหมาย ความชั่วมีเยอะเลย ความชั่วมีอะไรบ้างละ ไม่เบียดเบียนชีวิตกัน ความชั่วก็คือ การเบียดเบียนชีวิตกัน เบียดเบียนทรัพย์สินกัน เบียดเบียนครอบครัวกัน เบียดเบียนด้วยการหลอกลวงกัน เบียดเบียนตัวเองด้วยการดื่มสุราเมรัย เป็นสิ่งไม่ดีทั้งนั้น บางทีถึงแก่ชีวิต บางทีก็ประสาหัสเสีย บางทีก็เป็นทุกข์อย่างมาก ท่านเห็นความทุกข์ที่มันเกิดขึ้นอย่างนี้แหละ ท่านจึงห้ามว่า อย่าทำ ใครทำก็ขอให้เลิกเสีย¹⁶

เรื่อง **วันวิสาขบูชา**.. ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ วันที่ ๑๕ ธันวาคม องค์กรยูเนสโก สหประชาชาติได้ประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลก พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุสมวาจาตั้งแต่วันประสูติว่า อคโคหสมิ โลกสมิ ว่าเราเป็นเลิศในโลก ในสมัยของพระองค์นั้น พระพุทธศาสนาไปแค่ไหน ก็พอจะมีประวัติให้ทราบ โดยมากก็จะวกเวียนไปแถวประเทศอินเดียมาสู่ประเทศลังกาบ้าง ตามประวัติเชื่อว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาประเทศไทยก็มี มาเหยียบรอยพระบาทไว้ ที่จังหวัดสระบุรี

ลัมศิริชัย ณ วัดลาดปลาเค้า จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖, หน้า ๔.

¹⁶ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), *โกวิทธรรม*, หน้า ๒๘๗.

ตามประวัติว่าอย่างนั้น ก็ยังไม่ทั่วโลก ดูแล้วยังไม่ทั่วโลก แต่ปัจจุบันนี้ ชาวโลกทั้งหมดมัน ๓๔๘ ประเทศ หรืออย่างไหนแหละ ร่วมกันประชุมที่สหประชาชาติ แล้วยกกว่า วันวิสาขบูชานี้เป็นวันที่ยอดเยี่ยม ชาวโลกควรจะต้องยกย่องว่า ไม่มีศาสดาไหน ที่ประสูติ ตรัสรู้ ปรีณิพพานในวันเดียวกัน มีพระพุทธเจ้าเราเท่านั้น นี่เขาประกาศมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มหาเถรสมาคมก็มาประกาศให้คณะสงฆ์ทั่วประเทศ ได้ทำพิธีในวันวิสาขบูชาให้เต็มที่ คือบูชาพระพุทธเจ้าให้เต็มที่เลย ชักชวนญาติโยมเข้าวัด ทำบุญ ตักบาตรและเวียนเทียนกัน บางแห่งก็ประกาศขึ้นป้าย ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่อง ก็ประกาศว่า วันที่ ๑๕ พฤษภาคมนี้ ขอให้ชาวพุทธไปทำบุญตักบาตรเวียนในสถานที่ต่าง ๆ ตามวัดวาอารามต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกย่องบูชาพระพุทธเจ้า ให้สมกับที่พระองค์แปลงอภิสมวาจาว่า เราจะเป็นเลิศในโลก¹⁷ เรื่อง **ออกพรรษา-ปวารณา...** การปวารณาจึงเป็นเรื่องสำคัญ พระสงฆ์ทั่วทั้งสังฆมณฑล เมื่อถึงวันออกพรรษา ท่านจึงปวารณากัน ส่วนญาติโยมก็ควรปวารณากันได้ ผู้ใหญ่กับผู้น้อยก็ปวารณากันได้ สามิภรรยา ก็ปวารณากันและกัน พ่อแม่ก็ปวารณากันได้ ทุกสังคัมปวารณากันได้ ก็คือตักเตือนกันได้นั้น แต่อย่าลืมว่า ถ้าไม่ได้ปวารณากันไว้ อย่าไปตักเตือนเขา เมื่อไปตักเตือน เขาจะโกรธทันที เพราะเป็นของดีที่คนไม่ชอบคือ คำเตือนที่ไม่ได้ปวารณาไว้ จะทำของดีที่คนไม่ชอบ ให้กลายเป็นของดีที่คนชอบเสียก่อนคือ ปวารณาซึ่งกันและกันไว้เสียก่อนก็จะได้รับของดี ที่เป็นของชอบตลอดไป สังคมทั่วไปมีมากมาย แต่สังคมที่สำคัญที่สุดคือ สังคมภายในครอบครัว จึงปวารณากันไว้เถิด จะได้เกิดพลังอันดีงาม¹⁸

สรุปได้ว่า

รูปแบบการเผยแพร่แนะนำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่ จึงเป็นที่ติดตามของประชาชน โดยการนำเอาธรรมเข้าไปประยุกต์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วชี้ให้เห็นว่า หากทุกคนธรรมมีธรรมในใจ เหตุอย่างนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น

๓. นำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบ

ท่านจะยกบุคคลตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ความกล้า ความผิ้วหวัง ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต ภายหลังกลับต่อสู้และเอาชนะปัญหาและอุปสรรคนั้นไปได้ ซึ่งเรื่องที่ท่านนำมาเป็นตัวอย่าง บางครั้งก็เป็นเรื่องในชาดก เรื่องในอดีตที่น่าสนใจ ที่มีคติเตือนใจแฝงแง่คิดไว้ในตัว บางครั้งท่านยกบุคคลตัวอย่างที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ทั้งยังมีชีวิตอยู่หรือได้เสียชีวิตไปแล้ว บุคคลเหล่านั้นมีการดำเนินชีวิตอย่างไร¹⁹

สรุปได้ว่า

รูปแบบการเผยแพร่แนะนำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นรูปแบบที่มักพบเห็นบ่อยครั้ง อาจเป็นเพราะมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจน

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๙.

¹⁸พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๓๓๑.

¹⁹พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), บวรพจารย์พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), ม.ป.ท., ๒๕๔๖, หน้า ๕๑.

มีตัวละครที่แสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม
 ง่ายต่อการบรรยายในสิ่งที่เข้าใจยากอย่างพระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง
 จึงเป็นสาเหตุที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)
 หยิบยกการนำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบมานำเสนอธรรมะอยู่บ่อยครั้ง

๓.๔ วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการเผยแผ่ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีแนวทาง วิธีการ
 และเทคนิคในการเผยแผ่พุทธศาสนาอย่างหลากหลายแล้วแต่สถานการณ์
 และสถานที่ที่ท่านจะบรรยายธรรมต่างๆ
 ธรรมะที่น่าฟังของท่านนั้นมาจากทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์ในการเผยแผ่ที่ยาวนานและตั้งใจ
 รัง ซึ่งสามารถรวบรวมพอสรุปได้ ดังนี้

1. การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาอุปไมย

การเปรียบเทียบคือ การสอนธรรมเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้ง
 ชัดเจน อีกทั้งทำให้ผู้ฟังมองเห็นหรือพิจารณาตามเนื้อหาแล้ว เข้าใจได้ง่าย
 ทำให้เนื้อหาน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เป็นการเสริมความคิดอีกทางหนึ่งด้วย ดังมีเนื้อหาต่อไปนี้
 “ลูกรัก ใครก็ตามถ้าเขาสามารถให้วิชาความรู้พิเศษที่หาคายากแก่เราได้
 เราก็ควรยินดีไปเรียนกับเขา ไม่ควรไปตั้งแง่รังเกียจถึงชาติตระกูลรูปร่าง หรือความประพฤติของเขา
 เขาจะเป็นคนยากจนพิกลพิการ หรือมีความประพฤติไม่ดีอย่างไรก็เป็นเรื่องส่วนตัวเขา
 เขาสอนให้เราฉลาดหรือมีวิชาพิเศษนั้นได้ก็พอแล้ว
 ครูอาจารย์ที่สอนเรามากก็ใช้วิชาจะร่ำรวยหรือมีความประพฤติดีทุกคนไป
 แต่เราควรเคารพนับถือท่านว่าเป็นครูอาจารย์ของเราได้
 เพราะเราไม่ได้คำนึงถึงพื้นเพและความประพฤติของท่านมากนัก
 ถ้าเรามัวไปตั้งแง่รังเกียจสิ่งนอกตัวที่ไม่ดีของท่านแล้วไม่ยอมรับความรู้ที่ท่านให้
 เราก็จะไม่ได้ความรู้อะไรมากมาย ทำนองเดียวกัน
 ข้อธรรมหรือคำพูดที่มีคติเตือนใจซึ่งมักจะออกมาจากปากของนักบวชผู้ประพฤติไม่เรียบร้อยหรือคนที่
 ต่ำต้อย หากเป็นประโยชน์ต่อเราก็ไม่ควรรังเกียจ
 ควรศึกษาและประพฤติตามเพื่อประโยชน์แก่ตัวเราเอง เหมือนเมื่อเราต้องการดอกบัว
 เราลงไปในสระน้ำเห็นดอกบัวแล้วก็เด็ดเอาแต่ดอกบัวมาเท่านั้น
 โยะจะมัวคำนึงถึงที่เกิดของดอกบัวว่ามาจากโคลนตมไหน ได้ดอกบัวมาก็เป็นอันสมประสงค์
 ดอกบัวที่เกิดจากโคลนตมที่เน่าเหม็นจะสกปรกเน่าเหม็นไปด้วยก็หาไม่
 “ลูกรัก ต้นไม้ที่เกิดบนภูเขาซึ่งมีขนาดเล็กและเตี้ยแคระอย่างไรก็ยิ่งสูงกว่าต้นไม้ใหญ่
 ๆ ที่ขึ้นอยู่เชิงเขา ถึงอย่างนั้นก็ตาม ต้นไม้ใหญ่เชิงเขานั้นอาจมีคุณค่ามากกว่าต้นไม้บนภูเขาก็กได้
 ที่ยกเรื่องต้นไม้มาพูดก็เพื่อให้ข้อสังเกตแก่ลูกว่า

อันความทะเยอทะยานคิดทำตัวให้สูงเด่นเทียบผู้ที่เขามียศศักดิ์ มีความมั่งคั่งมั่นคงมาโดยชาติตระกูลนั้น เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความเสียใจในเมื่อไม่สมหวัง ลูกไม่ควรคิดอย่างนั้น เพราะความคิดใฝ่สูงเกินตัวทำให้เราล้มตัว กล้าทำชั่วทำผิดและได้รับทุกข์โทษมานักต่อนักแล้ว แต่การที่คนเรามีความมุนานะสร้างฐานะ สร้างเนื้อสร้างตัวให้มีฐานะมั่นคง ให้มีความดีงามมากกว่าคนอื่นคือ ทำตัวให้เหมือนต้นไม้ใหญ่เชิงเขานั้นย่อมเป็นการชอบ ไม่มีข้อเสียหายหรือข้อน่าตำหนิต่อประการใด ลูกควรทำตัวอย่างนี้ดีกว่าจะไปทำตัวใฝ่สูงเกินตัวซึ่งเป็นไปได้ยาก มีต้นไม้เชิงเขาไม่กั่นหรือลูกที่ถูกเคลื่อนย้ายไปปลูกบนยอดเขาแล้วแบ่งบานรัศมีอยู่ได้ ต้นไม้ธรรมดาเอากันแค่นี้ให้เต็มที่อยู่เชิงเขานั้นแหละเป็นดีที่สุด ที่แย่งที่สุดก็คือ ต้นไม้ที่เกิดอยู่บนพื้นราบซึ่งก็เตี้ยอยู่แล้ว แต่ไม่ยอมเจริญเติบโตแตกกิ่งก้านออกดอกออกผลอีก ก็มีแต่จะถูกเหยียบถูกย่ำร่ำไปแหละลูก

“ธรรมดาต้นไม้กระถาง เช่น พวกบอน พวกว่าน ตอนแรก ๆ เจ้าของมันจะดูแลเอาใจใส่อย่างดีเท่าเทียมกัน แต่ต่อมาต้นไม้พยายามเจริญเติบโต ให้กิ่งให้ใบที่สวยงาม ไม่มีตำหนิแรงเจริญเติบโตจนคับกระถาง เจ้าของก็จะโยกย้ายต้นไม้ขึ้นไปใส่กระถางใบใหม่ที่ใหญ่กว่า และบำรุงรักษา พิเศษกว่าต้นไม้ที่ยอมเจริญเติบโตหรือเติบโตช้า ทั้งกิ่งก้านใบดอกก็ไม่เป็นไปตามใจเจ้าของ เจ้าของก็บำรุงรักษาอย่างธรรมดา ความคิดที่จะย้ายไปไว้ในกระถางใบใหม่ที่ใหญ่กว่าย่อมไม่มี ดังนั้น ต้นไม้ใดต้องการจะได้อยู่ในกระถางใบใหม่ที่ใหญ่กว่า ก็เป็นหน้าที่ของต้นไม้ที่จะต้องช่วยตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เจริญเติบโตเต็มที่จนเจ้าของสะดุดตา

“อำนาจเป็นดาบสองคมที่ประหัตประหารคนอื่นก็ได้ ประหัตประหารตัวเองก็ได้ นัยตรงข้าม ดาบนั้นสามารถจะให้คุณแก่ผู้อื่นและตัวเองก็ได้ อันนี้อยู่ที่ตัวผู้ใช้เพราะ อำนาจไม่มีคุณไม่มีโทษในตัวมันเอง เหมือนมีดไม่มีคุณไม่มีโทษในตัว ใครนำไปใช้ในทางดีก็มีคุณ ใครนำไปใช้ในทางทำลายก็มีโทษ อำนาจก็เช่นกัน หากนำไปในทางสร้างสรรค์ในทางเป็นธรรมก็ก่อประโยชน์ให้แก่ตัวผู้ใช้และสังคมได้อย่างดี แต่ถ้าใช้ไปในทางทำลาย ในทางผิดธรรม ก็ก่อความวิบัติให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมอย่างมหันต์”

“ธรรมดาความเย็นยอมเก็บอะไรไว้ไม่ให้เสีย ไม่ให้เน่าได้ ไม่ว่าอาหาร ปลา เนื้อ ผักชนิดไหน หากเก็บไว้ในที่เย็นๆ ก็จะสามารถอยู่ได้ไม่เน่าไม่เสีย และความเย็นนั้นใครๆ ก็ชอบ เช่น ชอบอยู่ในห้องเย็นๆ ชอบคำพูดที่เย็นๆ ชอบปลูกบ้านอยู่ในที่มีลมพัดเย็นๆ ชอบอยู่ตามริมน้ำลำคลองที่มีน้ำเย็นๆ คุณจะชอบกันทั้งนั้น ไม่เฉพาะคนเท่านั้นที่ชอบเย็น ถึงต้นไม้และสัตว์ก็ชอบเย็นเช่นกัน อย่างว่าแต่สิ่งมีชีวิตเช่นคนหรือสัตว์จะชอบเย็นกันเลย ถึงสมบัติต่างๆ ก็ชอบอยู่ในที่เย็นๆ ชอบอยู่กับคนเย็นๆ เช่นกัน ใครเย็นมากสมบัติก็อยู่มากและอยู่นาน ใครเย็นน้อยสมบัติก็อยู่น้อยและอยู่ไม่นาน”²⁰

สรุปได้ว่า พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เสนอธรรมหรืออธิบายธรรมเปรียบ

²⁰พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๕๔๓.

เทียบกับสิ่งต่างๆ เพื่อให้จินตนาการได้ชัดเจน มองเห็นภาพตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น
 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สำนึกในหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์
 และเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัว สังคม ประเทศชาติ

2. การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ

ในเนื้อหาประเภทนี้ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ได้อธิบายธรรมะไปตามลำดับขั้นตอน มีเหตุมีผล บางครั้งอาจยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน สุภาษิต คติธรรม คำกลอน บางครั้งอาจไม่ยกคำเหล่านี้มา เป็นแต่อธิบายธรรมไปตามลำดับ เน้นที่เนื้อหาสาระเป็นสำคัญ ดังตัวอย่าง นอกจากเรื่อง **บุญบาป** และเรื่อง **ความกตัญญู** พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

ชอบบรรยายธรรมสอนแล้ว ศิษยานุศิษย์ชอบฟังพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) สั่งสอน แม้จะฟังหลายครั้งก็ไม่รู้สึกเบื่อ เรื่อง **คุณธรรมสำหรับคู่บ่าวสาว**

ก็บรรยายเป็นเรื่องพิเศษอีกเรื่องหนึ่ง

ฟังสนุกพร้อมกับให้คติแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุขทั้งแก่คู่สมรส และผู้ไปร่วมงาน ดังขอยกมาบางส่วนดังนี้

การแต่งงานในแง่หนึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความรัก คนที่แต่งงานกันก็คือคนที่ตั้งใจจะหลอมหัวใจหลอมชีวิตเข้าเป็นอันเดียวกัน โดยมีความรักรองรับอยู่ ความรักในที่นี้มิได้หมายถึงความรักที่เจือด้วยกามารมณ์ หากเป็นความรักที่ประกอบด้วยเมตตาปรารถนาให้ความสุขต่อกัน เป็นความรักที่บริสุทธิ์มีคุณค่า คนที่แต่งงานกัน จึงเป็นคนมีโชคที่ดีว่าโชคดีก็คือ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เรามีเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์แล้วก่อนๆ เราอยู่คนเดียวถึงจะมีพ่อแม่ มีญาติพี่น้อง ก็ยังไม่แน่ว่ามีคนที่จะมาร่วมสุข ร่วมทุกข์คือยามสุขเราอยากจะบอกใครสักคนให้ดีใจด้วย แม้จะบอกพ่อแม่พี่น้องแล้วก็ตาม แต่ก็ยังอยากจะมีคนที่คิดว่า อยากจะบอกที่สุดให้มาแชร์ความสุขร่วมกับเราด้วย ยามทุกข์เราก็คงอยากจะมีคนช่วยปรับทุกข์ หรือแบ่งทุกข์ไปจากเราบ้าง เพราะฉะนั้นต่อไปนี้เธอทั้งสองมีเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์แล้ว การแต่งงานจึงส่งผลให้เกิดความดีหลายประการที่ดียิ่งไปกว่านั้นก็คือ คุณพ่อคุณแม่ของเธออุตส่าห์ขาน้ำขำมทะเลเป็นมาร่วมในพิธีแต่งงานนี้ ท่านต้องการเห็นเราอยู่กันยืนยาวอยู่ด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน แต่ความรักความปรารถนาดีต่อกันไม่ได้ขึ้นอยู่กับพิธี พิธีนั้นเป็นเพียงเครื่องบอกความพร้อมเพรียงในการเริ่มต้นเท่านั้น เช่น จดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยด้วยกัน ประเคนอาหารด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดความรักความปรารถนาดีต่อกัน

คนโบราณ²¹เขาจึงสอนให้คิดให้แง่คิดไปด้วย อย่างเช่น เวลาตักบาตรพระก็ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวจับทัพพีด้วยกัน หมายถึงว่า ให้ช่วยกันทำ แต่บางครั้งเราก็ให้ความหมายผิดไปคือ

²¹วัดพระเชตุพน, โกวิทานุสรณ์, หน้า ๕๐.

แปลความไปในเชิงที่ว่า **ให้จับทัพพีด้วยกันนั้น**

ถ้าฝ่ายไหนจับอยู่เหนือมือของอีกฝ่ายหนึ่งฝ่ายนั้นชนะ

สอนให้เราคิดเอาชนะกันตั้งแต่แรกเลยทีเดียว ซึ่งหากถือความหมายอย่างนี้ก็นัยว่า

เป็นการสอนให้ทั้งสองฝ่ายทะเลาะกันนั่นเอง

เพราะฉะนั้น

การที่จะอยู่ร่วมกันอย่างยืดยาวตลอดไปนั้นต้องอาศัยคุณธรรมต้องสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของเธอทั้งสอง จะอาศัยแต่เพียงพิธีกรรม หรือฤกษ์ยามอย่างเดียวหาได้ไม่

แม้แต่ด้ายมงคลที่สวมอยู่บนศีรษะของเธอทั้งสอง ก็ช่วยอะไรไม่ได้ หย่าร้างกันไปก็มาก

บางรายมีข้าวของ เงินทอง มากมาย เพชรเม็ดโต ๆ ของขวัญขนกันเป็นคันรถ แต่อยู่กันไม่ทันไรเลย

หย่ากันเสียแล้ว ดังนั้น จึงต้องอาศัยคุณธรรมพื้นฐาน ๔ ประการ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้

๑) ต้องมีความจริงใจต่อกัน (สัจจะ) ความจริงใจในที่นี้ คือ

ยอมรับสภาพซึ่งกันและกัน เราได้แต่งงานเป็นสามีภรรยาไปแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะอย่างไร

เราต้องรับสภาพอย่างนี้ นี่คือ ความจริงใจต่อกัน ก่อนการแต่งงาน หรือตอนรักกันใหม่ ๆ

เราอาจจะต้องหลอกกันบ้าง หรือทดสอบดูนิสัยใจคอที่พอจะไปด้วยกันได้หรือไม่

เราอาจจะต้องปิดบังฐานะ อาจจะต้องพูดคำไพเราะอ่อนหวาน ซึ่งบางครั้งก็ไม่จำเป็นอะไรทำนองนี้

แต่เมื่อแต่งงานอยู่กินกันแล้ว เราต้องมีความจริงใจต่อกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ไม่ว่าจะเป็นด้านคำพูดคำจา ความคิด หรือการกระทำก็ตาม การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันก็จะเป็นไปด้วยดี

๒) ต้องรู้จักข่มอารมณ์ (ทมะ) เธอทั้งสองแม่จะแต่งงานกันด้วยความรัก

แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกัน ความขัดแย้งกระทบกระทั่งกัน โกรธกัน ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดาเหมือนลั่นกับพื้น

เราจึงต้องรู้จักควบคุมจิตใจ ปรับตัวปรับใจเข้าหากัน ให้นึกว่าก่อนแต่งงานเรารักกันอย่างไร

เขามีความดีอย่างไร เราจึงรักเขา หยิบเอาความดีของอีกฝ่ายหนึ่งมาพิจารณา

คนเรานี้พอโกรธกันขึ้นมา ก็มักจะมองแต่ทางร้าย ความดีความงามไม่มีเหลือเลย

ความโกรธทำลายความดีหมด พระท่านว่า เป็นนิรณเร้องกีดกันความดี

การปล่อยใจไปตามอารมณ์ที่เขาเรียกว่า คนเจ้าอารมณ์เป็นการทำลายความสุขของตัวเอง

ครอบครัวก็ไม่มีความสุข พอแม่ญาติพี่น้องก็พลอยเป็นทุกข์ไปด้วย

คนเราอยู่ด้วยกันก็ต้องมีผิดมีพลาดไม่ถูกใจกันบ้าง ต้องรู้จักถนอมน้ำใจกัน ถนอมความรัก

ชีวิตคู่จึงจะยืดยาว

๓) ต้องมีความอดทน (ขันติ) ข้อนี้นับว่าสำคัญมาก สามีภรรยาทะเลาะกัน

หย่าร้างกัน ส่วนหนึ่งมาจากความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

อาจจะเพราะคำพูดของเพื่อนหรือญาติพี่น้องก็แล้วแต่

อันนี้ทั้งสองฝ่ายต้องมีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่นไม่วางทนต่อความล่วงล้ำก้ำเกินกัน

อดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำ พุดางย ๆ ก็คือ ต้องขยันหมั่นหาทรัพย์นั่นเอง

แม้เธอทั้งสองจะมีฐานะดี มีรายได้ดี แต่ก็ต้องเพิ่มรายได้ ตอนอยู่คนเดียว

การรับผิดชอบในการใช้จ่ายก็น้อย เมื่อมาอยู่ร่วมกัน รายจ่ายก็เพิ่มขึ้น

ต้องขยันหาทรัพย์และต้องรู้จักค่าของเงิน แม้เพียงเซ็นต์เดียว ถ้าใครเห็นเซ็นต์หนึ่งไม่มีค่า

คนนั้นทำลายค่าของเงิน ทำลายค่าของหนึ่ง จะมีสืบลี้อยู่ขึ้นมาไม่ได้

๔) ต้องรู้จักเสียสละ (จาคะ) คือ มีน้ำใจ สามารถเสียสละความสุข ความพอใจส่วนตน เพื่อคู่ครองได้ เช่น ยอดดอกลีลวดนอนพยับบาลกัน ในยามเจ็บไข้หรือแม้แต่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ก่อนแต่งงานจำวันเกิดเจ้าสาวได้ชื่อของขวัญให้ทุกปี หลังจากแต่งงานแล้ว ก็ต้องจำวันเกิดของคู่ ครองได้เช่นกัน ต้องชื่อของขวัญให้เช่นกัน คนอื่นให้ไม่ชื่นใจเท่าสามีให้ ไม่ชื่นใจเท่าภรรยาให้เพราะมันแสดงถึงความรัก สามารถคุยกับคนอื่นได้อย่างภูมิใจ

อีกประการหนึ่ง ต้องเสียสละให้พ่อแม่คุณแม่อด้วย พ่อแม่เหมือนพระ ใ้ว่าพ่อแม่ คุณแม่จะไม่มีเงิน ไม่เช่นนั้น ท่านจะเลี้ยงเรามาได้อย่างไร แต่เราให้เพื่อบูชาคุณท่านและต้องให้ด้วยความเต็มใจ ต้องให้ทั้งสองฝ่ายด้วยนะท่านจะได้ชื่นใจ พ่อแม่เลี้ยงลูกก็เหมือนคนปลูกต้นไม้ ยิ่งเราตอบแทนท่านด้วยแล้ว ท่านยิ่งปลื้มใจมากขึ้น นอกจากนั้น ยังต้องมีจิตใจเอื้อเฟื้อแผ่ต่อญาติมิตรของคู่ครอง ทำบุญแก่สาธารณประโยชน์ บูชาศาสนา บูชาบ้านเมืองด้วยการเสียภาษีอากรตามหน้าที่ เป็นต้น เมื่อเราทั้งสองปฏิบัติตามธรรมขั้นพื้นฐานทั้ง ๔ ข้อ ดังที่กล่าวมา การดำเนินชีวิตคู่ของเธอ ก็จะเป็นไปโดยราบรื่นสวัสดีคล่องกลื่นกันเป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้อยู่ครองกันได้อย่างยืนนาน ตามเจตนารมณ์ของเธอทั้งสอง

สรุปได้ว่า พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) ได้อธิบายธรรมะไปตามลำดับขั้นตอน มีเหตุมีผล บางครั้งอาจยกอุทาหรณ์ เลานิทาน สุภาษิต คติธรรม คำกลอน เน้นที่เนื้อหาสาระเป็นสำคัญ โดยการยกอุทาหรณ์ เลานิทาน นั้นก็เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบความเข้าใจของผู้ฟัง อีกทั้งเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ฟัง ก่อนที่จะนำเข้าสู่หลักธรรม

3. การใช้สำนวนพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำคม โคลง บทกลอน

วิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ภาษิต คำคม โคลง

บทกลอนมาประกอบกับการแสดงพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม บทความนั้น เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้การเผยแผ่พุทธธรรมมีประเด็นชัดเจน หรือสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้ฟัง ผู้อ่านมากขึ้น พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) ใช้วิธีการนี้ด้วย แต่ละครั้งย่อมมีคำเหล่านี้เชื่อมแทรกหรือลงท้ายอยู่เสมอ

พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) เป็นพระเถระรูปหนึ่งที่จัดว่าเป็นเพชรน้ำเอกของคณะสงฆ์ไทยรูปหนึ่ง ท่านมีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อจิตใจของพุทธศาสนิกชน

เป็นปูชนียบุคคลหรือแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิตของคนไทยด้วยคุณลักษณะพิเศษ คือ เป็นที่พึ่งบวร สอนธรรม นำปฏิบัติ พัฒนา ปรีกษาคติ และมีส่วนช่วยสังคม เป็นผู้นำ ด้านสติปัญญา ความรู้ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่ได้แสดงบทบาทของตนในด้านปัจเจกบุคคลและสังคม มีอุดมคติในการทำหน้าที่พระสงฆ์ที่ดี ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ด้วยการศึกษา การปฏิบัติ การพัฒนา และการเผยแผ่ หน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้ เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของพระสงฆ์ หากจะเทียบกับบทบาทด้านอื่น บทบาทนี้นับเป็นงานที่คณะสงฆ์จัดทำมากที่สุดกว่าอย่างอื่น

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)

ได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จะสังเกตเห็นได้จากนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การเทศนา ปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม สัมโมทนียกถา การให้อาวาส เอกสารหนังสือ เทปธรรม

การเผยแผ่เองและส่งเสริมให้บุคลากรภายในวัดเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางวิทยุโทรทัศน์

วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ

การส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่ในต่างประเทศ ฯลฯ

เพราะท่านได้คำนึงถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้มีประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชนสังคม

และประเทศชาติเป็นเอกอนันต์ และเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรมศาสดา

อันเป็นวิธีการสร้างศาสนบุคคลให้เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นการสร้างคนดี

ให้มาควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดี

ทั้งยังเป็นการให้ทานที่มีอนันตสงฆะมากกว่าการให้ทุกสิ่งสมดังพุทธพจน์บทที่ว่า²² “การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง ความสันติอันหา ชนะทุกขทั้งปวง”

เนื้อหาสาระและแนวการนำเสนอธรรมะของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)

ที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะและสังเกตได้คือ ท่านมักหยิบยกคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญคือ บุญบาป

ความกตัญญู และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมาแทรกในการเทศน์เสมอ

ทั้งสอดคล้องกับผู้ฟังและเหมาะสมแก่เนื้อหาอย่างดียิ่ง เวลาท่านจะพูด จะเทศน์

ต้องกล่าวถึงพระพุทธเจ้า ท่านไม่ลืมว่า นี่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

พูดที่ไหนพระพุทธเจ้าของเราพิเศษ และต้องยกย่องว่า บรรพบุรุษ ครูอาจารย์ พระมหาเถระเก่า ๆ

ที่ท่านสอนวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนาเอาไว้แล้ว บรรพบุรุษของเรานี้เก่งมากยกย่องคำสอน ๘๔,๐๐๐

พระธรรมชั้น ๒ คำ คือ บุญกับบาป สังเกตจากวิธีที่เขาสอนเด็ก เด็กเห็นพระหม่มผ้า

เหลืองยกมือสวัสดีผู้ใหญ่ พูดว่า “ได้บุญลูก” ถ้าเด็กทำไม่ดีมักจะมีคนพูดว่า “บาปลูก” บุญกับบาป ๒ คำ

เท่านั้นที่ฝังใจหล่อหลอมเรามาทุกคนอยากได้บุญ ไม่มีใครอยากได้บาป ท่านจะพูดสอนอย่างนี้เสมอ²³

สาระการเทศน์สั่งสอนเรื่องเด่นอีกเรื่องหนึ่งของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)

คือ เรื่อง **ความกตัญญู** ซึ่งบรรดาศิษยานุศิษย์กล่าวยกย่องและถือเป็นเอกในการเทศน์ของท่าน

ไม่ว่าจะมีหัวข้อการเทศน์เรื่องใดหรือการเทศน์ในโอกาสใดพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท)

สามารถนำเรื่องความกตัญญูมาแทรกในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งจนผู้ฟังคล้อยตาม

²² พ.ร. (ไทย) ๒๕/๓๕๔/๑๔๔.

²³ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช, “ข้าวไกลนา”, สยามรัฐรายวัน, ม.ป.ท. : ม.ป.ป., หน้า ๒๒.

บางคนตื่นตื่นใจจนไม่อาจกลืนน้ำตาได้

ทั้งนี้เพราะพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท)

เป็นผู้ที่มีจิตใจซาบซึ้งและสูงยิ่งด้วยคุณธรรมด้านกตัญญูทศเวทิตาธรรมแก่ผู้มีพระคุณ

ประกอบด้วยความสามารถและลีลาการเทศน์จึงทำให้เรื่องนี้ยกเป็นหัวข้อการเทศน์บ่อยครั้งที่สุดและจับใจผู้ฟังทุกคน ทุกกลุ่ม ในทุกสถานการณ์ ตัวอย่างเรื่อง “พระในบ้าน”²⁴

ในการเทศน์ของพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) ตอนหนึ่ง ว่าการที่เธอได้มาบำเพ็ญกุศลเนื่องในโอกาสคล้ายวันเกิดอย่างนี้ ทำให้มองย้อนไปหาสาเหตุได้ไม่ยากนักคือ พ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดแก่เรานั้นเอง หากไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ เธอก็คงไม่มีโอกาสได้มานั่งพนมมือฟังพระเทศน์อย่างนี้หรอก

พ่อแม่จึงเป็นบุคคลแรกที่เรจะต้องทำความดีตอบแทนท่าน พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า พ่อแม่เป็น “อาหุเนยัคคิ” คือ เป็นบุคคลที่ควรบูชาด้วยการเอาใจใส่เลี้ยงดูพ่อแม่

ท่านกล่าวว่า เป็นมงคลอันสูงสุด เพราะพ่อแม่ที่ท่านเปรียบเหมือนพระในบ้าน ด้วยพ่อแม่ได้เสียสละให้แกเราอย่างมากมาย ผ้าทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยงเรามาจนเติบโตใหญ่ ไม่เคยท้อแท้ แม่ได้รับความเหนื่อยยากเพียงใดก็ตาม

พ่อแม่ท่านให้ความรักความเมตตาต่อลูกอย่างไม่ขาดสาย

พ่อแม่บางคนแม่ลูกหลานจะแต่งงานแต่งการแยกบ้านไปแล้ว ก็ยังตามไปดูแลสุขทุกข์ของลูก ๆ

อีกนี่คือ ความรักของพ่อแม่ละ ด้วยเหตุนี้

การที่เธอมาทำบุญวันเกิดซึ่งนอกจากจะเปรียบเสมือนการฉลองชัยชนะให้แก่ตัวเองแล้ว

ยังถือว่าเป็นการทำบุญพิเศษอีกด้วย บุญพิเศษในที่นี้ก็คือ การเลี้ยงตอบแทนพ่อแม่ท่านนั่นเอง

ข้อนี้เป็นคุณธรรมที่ผู้เป็นลูกทุกคนต้องเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา

เลี้ยงพระที่วัดแล้วต้องเลี้ยงพระที่บ้านด้วยความจริง พ่อแม่ท่านไม่ได้หวังจะได้รับสิ่งตอบแทนจากลูก

ๆ แต่อย่างไรเลย แต่เราก็ต้องให้ท่านเพื่อที่จะได้ชื่นใจดีใจที่รู้สึกว่าคุณ ๆ ยังเอาใจใส่ท่านอยู่

เราเลี้ยงพระ เลี้ยงเพื่อนฝูงเยอะแยะหมดเปลืองไปไม่รู้จักเท่าไร ก็ต้องเลี้ยงพระที่บ้านด้วย

แต่ในฐานะที่เราอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ทำอย่างไรจึงจะเลี้ยงพระที่บ้านได้ เอาอย่างนั้น

ส่งเงินไปให้ท่านสัก ๒๐-๓๐ เหรียญ แล้วเขียนจดหมายบอกไปด้วยว่า วันนี้เป็นวันเกิดของผม

ผมส่งเงินมาให้คุณพ่อ คุณแม่เพื่อจะได้ใช้จ่ายตามที่ต้องการ อย่างนี้เท่านั้นแหละ

ท่านก็ปลื้มใจภูมิใจแล้ว ชื่นใจที่รู้สึก...เออ....ลูกเขาคิดถึงเรานะ อะไรทำนองนั้น²⁵

สรุปได้ว่า วิธีการยกพุทธศาสนาสู่ภาษีศุลกากร สุภาษิต ภาษิต คำคม โคลง

บทกลอนมาประกอบกับการแสดงพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม

ปาฐกถาธรรมของพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท) โดยคติธรรม ได้ชี้ให้เห็นว่า

ความจริงของการดำเนินชีวิตมนุษย์ในหลากหลายด้าน เช่น กรรม ความกตัญญูการคบหา ปัญญา

ความสามัคคี วาจา และเรื่องทั่วไป จึงเป็นแรงบันดาลใจของนัก

ปราชญ์ทั้งหลายในสังคมที่อยากจะปลูกฝังความดีงามให้เกิดมีในหมู่คณะ

²⁴ระพีร์ ปิยะจันทร์, “วัดไทยในลอสแอนเจลิส”, ดวงประทีป ปีที่ ๑๒, (๓ มีนาคม ๒๕๒๙).

²⁵พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๑๖๒.

จึงได้แต่งเป็นบทกลอนและคติธรรม แล้วนำมาเผยแพร่ในสังคม ในเทศกาลงานบุญหรือวันสำคัญต่าง ๆ ถือว่าเป็นการสอดแทรกสาระที่สำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมากเพราะคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้ต้องได้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดไป และสอนให้คนได้รู้คุณค่าของคติธรรมคำกลอนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ และให้ซึมซับเข้าไว้ในใจของเยาวชนเสมอ

๓.๕ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์

๓.๕.๑

จุดเริ่มต้นที่เป็นแรงบันดาลใจในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

เนื่องจากพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นพระนักศึกษานักพัฒนาประกอบกับความรู้ความสามารถของท่านที่มีอยู่ ทั้งความรู้ทางโลกและทางธรรม บังคับการของการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ ทำให้พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีทักษะ มีอุดมคติ มีทัศนคติในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เชี่ยวชาญเมื่อถึงคราวตัดสินใจ ดังเช่น

1. มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน ท่านเป็นนักบริหารที่มองการณ์ไกล โดยการมองถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันว่าจะส่งผลอย่างไรในอนาคต เช่น การเข้าในความเสื่อมถอยของพระ พุทธศาสนาในสายตาของประชาชน ซึ่งในขณะที่ท่านยังสามารถทำงานในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้ ท่านจะรีบทำเพราะยิ่งปล่อยไว้นานพระพุทธศาสนา ยิ่งห่างไกลประชาชนคือลักษณะของการมีวิสัยทัศน์ของท่าน
2. มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ในงานการเผยแพร่ศาสนาของท่านจะมีการวางแผนประกอบการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและถี่ถ้วนทุกครั้งว่าจะทำประการใดก่อนหลัง เพื่อประสิทธิภาพในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
3. มีอุดมคติในการทำงาน อุดมคติในการทำงานของท่านเป็นเรื่องที่อยู่ภายในใจว่ามีอยู่อย่างไร แต่ที่เห็นจากผลงานการเผยแพร่ของท่านถือว่าท่านเป็นพระที่เอาดีทางการเผยแผ่ศาสนาออกสู่สายตาประชาชนทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งน่าพออนุมานได้ว่าอุดมคติในการทำงานของท่าน คือ การสืบทอดพระพุทธศาสนาไว้ให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของประชาชน
4. สร้างคนและสร้างงานเผยแผ่ศาสนา ศาสนาจะดำรงอยู่ได้ก็เนื่องจากมีคนที่มีคนสนใจ และยึดถือน้อมนำมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการชี้แจง สอน ที่เรียกว่า การเผยแผ่ ไม่ว่าจะโดยรูปแบบวิธีการอย่างไร เพื่อความเข้าใจของผู้ที่รับฟัง นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ท่านเข้าใจในจุดนี้เลยทำมาตลอดเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่²⁶

²⁶สัมภาษณ์พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

ท่านเป็นพระนักบริหารที่มองการณ์ไกลกล่าวคือ
มองรอบด้านโดยยึดหลักความถูกต้องตามธรรมเป็นใหญ่
ต้องการให้สังคมส่วนรวมอยู่กันอย่างสุขสงบยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก โดย
เฉพาะประโยชน์ที่จะบังเกิดแก่คณะสงฆ์ ทั้งนี้เพราะ ท่านเป็นนักบริหาร นักปกครอง และนักสร้าง
สรรค์ที่ประกอบด้วยองค์ธรรมแห่งบัณฑิตดังที่กล่าวแล้ว²⁷

ท่านมีอุดมการณ์สูงสุดคือ
การรักษาพระพุทธศาสนาไว้ให้เป็นมรดกของคนไทยและของประชาชนคนทั้งโลก กล่าวคือ
ต้องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไปเท่าที่จะทำได้
ท่านบุกเบิกด้วยการสร้างวัดในต่างประเทศ นอกจากนี้ท่านยังสร้างมกุฏการทางศาสนาให้มีความรู้ดี
มีความประพฤติดี และมีความสามารถดี นี่คือ เป็นวิสัยทัศน์ของท่าน²⁸

๓.๕.๒ รูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

ท่านมีรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่โดดเด่นหลากหลายรูปแบบแล้วแต่ท่านจะ
หยิบยกมาใช้ให้เหมาะสมกับโอกาสและเหตุการณ์ ซึ่งสามารถรวบรวมได้ ดังนี้

1. รูปแบบปาฐกถาธรรม คือ

การบรรยายธรรมะโดยตัดกระบวนการพิธีรีตองทางการเทศนาออก เช่น
คุณธรรมในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันนี้มีมาตั้งแต่เกิดเลยก็ได้ แรกๆ
ก็อยู่ร่วมกับบิดามารดา กับพี่น้องและญาติมิตร มาทำงานเป็นครูต้องอยู่ร่วมกันกับนักเรียน
สัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่เดียวกัน การอยู่ร่วมกันนั้น เราเรียกว่า “สังคม” สังคม คือ การอยู่ร่วมกันตั้งแต่
๒ คนขึ้นไป พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาของพวกเราท่าน
ท่านมิได้สอนให้เราไปนิพพานอย่างเดียวเท่านั้น หากยังสอนให้อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขอีกด้วย
ในแวดวงวิชาการยอมรับกันว่า พระพุทธองค์ทรงเป็นนักสังคมวิทยาที่อยู่เหนือยุคสมัย
คำสอนเกี่ยวกับสังคมของพระพุทธเจ้า แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาถึง ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว
ก็ยังใช้ได้เหมาะสมกับยุคสมัยอยู่เสมอ...

...ประการสำคัญ พระพุทธองค์มิได้สอนรวม ๆ กันไป

หากแต่ยังทรงแยกแยะชี้ถึงแนวปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นระบบ
มีความเหมาะสมกับระดับชั้น ซึ่งทรงนำเอาคุณธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการจัดระดับของบุคคล
ยกตัวอย่างให้เห็นชัด ๆ เช่น ทรงสอนเรื่องทศ ๖ คือ ทศเบื้องต้น ได้แก่ บิดา มารดา ทศเบื้องขวา
ได้แก่ ครูบาอาจารย์ ทศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย ทศเบื้องหลัง ได้แก่ สามเณร ภรรยา ทศเบื้องบน

²⁷ สัมภาษณ์พระเทพสุวรณโมลี (สอิ่ง สิรินนโท) เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร, วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

²⁸ สัมภาษณ์พระราชเวที (สุพล ขิตปาโณ ป.ธ.๙), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

ได้แก่ สมณชีพราหมณ์ และทศบึงล่าง ได้แก่ คนใช้ หรือหมู่ผู้ใช้แรงงาน...

...บุคคลเหล่านี้ เราในฐานะคนกลางต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ พระพุทธองค์ได้แยกแยะข้อที่ควรปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ไว้พร้อมมูล เช่น ข้อปฏิบัติต่อทศบึงหน้า คือ บิดา มารดา ผู้เป็นทายาทนอกจากจะรับทรัพย์สมบัติและวงศ์ตระกูลมารักษาสืบต่อแล้ว จะต้องรับเอาหน้าที่และคุณธรรมต่างๆ มาปฏิบัติ...²⁹

2. รูปแบบบรรยายธรรม ใช้วิธีการบรรยายธรรม อบรมแบบปลูกฝัง

- ควรใช้วิธีธรรมสาส์น คือ การพูดไป ถามไป ในระหว่างการบรรยายธรรมนั้น

- จังหวะที่พูด พอเหมาะแก่วัยของผู้ฟัง ไม่เร็วเกินไป และไม่ช้าเกินไป

- เสียงที่พูด นุ่มนวลชวนฟัง ไม่ดังเกินไป และไม่ค่อยเกินไป

- ควรพูดแบบให้คิด ไม่ใช่พูดแบบให้ฟังอย่างเดียว

- ควรใช้คำพูดว่า “ควรค่า ควรพูด ควรคิด” เป็นต้น ไม่ใช่คำพูดว่า “จงทำ จงพูด จงคิด”

เป็นต้น เพราะธรรมะทุกข้อ เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องของความสมัครใจประพฤติด้วยตนเอง เป็นเรื่องของผู้มีจิตศรัทธาสาทะ ไม่ใช่เรื่องของระเบียบวินัย อันเป็นเรื่องข้อบังคับให้ปฏิบัติตาม

๓. รูปแบบเทศนาธรรม พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท)

ได้แสดงโอวาท...ในการอบรมนักเรียนก่อนสอบว่า

กระผมมีความคิดมาจากการอบรมนักเรียนนักเรียนชั้นเอก คือ กระผมได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะภาค ๑๔ พ.ศ. ๒๕๑๖ ไปเยี่ยมวัดในเขตปกครอง ไปที่วัดคลองตัน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีพระรูปหนึ่งบอกว่าย่านอยากเรียนนักเรียนชั้นเอก แต่ไม่มีครูสอน คำพูดประโยคนั้นทำให้ผมคิดถึงตัวเอง กระผมเป็นนักเรียนหัวเมืองเหมือนนักเรียนสิงห์บุรีนี้แหละอยู่นครปฐม สอบนักเรียนโทได้อายุ ๑๔-๑๕ เป็นนักเรียนนักเรียนเอกแต่ไม่มีครูสอน เราต้องท่องหนังสือเอง การที่เราท่องหนังสือเองไม่เหมือนมีครูแนะนำ เมื่อพระรูปนั้นพูดอย่างนี้ กระผมก็นำคำพูดของพระรูปนั้นมาปรารภในที่ประชุมเจ้าคณะจังหวัด ซึ่งระยะนั้นเรามีการประชุมกันเดือนละครั้ง

กระผมเสนอแนะแนวความคิดว่า เราน่าจะได้เปิดอบรมนักเรียนนักเรียนเอก แก่พระภิกษุสามเณรผู้ปรารถนาจะเรียนนักเรียนเอก เพราะแต่ละวัดนั้นมีนักเรียนนักเรียนเอก รูปหนึ่งบ้าง สองรูปบ้าง จะเปิดเรียนก็ไม่สะดวก ครูอาจารย์ไม่มี กระผมเสนอแนวความคิดว่า อยากให้เป็นโรงเรียนจังหวัดเพื่อจะระดมกำลัง ทั้งนักเรียน ทั้งครูบาอาจารย์ ให้นักเรียนมารวมกันทีเดียว แล้วก็จัดหาครูบาอาจารย์มาช่วยสอน เวลาที่กำหนดว่าควรจะเป็นวันโกนวันพระ เพราะว่าตามปกติในต่างจังหวัด พระที่เป็นนักเรียนโท จะต้องเป็นครูสอนนักเรียนตรีช่วยเจ้าอาวาส ถ้าหากว่าเราเปิดเฉพาะวันโกนวันพระ เว้นวันพระใหญ่คือวันพระที่ต้องทำสังฆกรรมเท่านั้น และนักเรียนนักเรียนโทนั้นเป็นครูแล้วไม่จำเป็นต้องเรียนรายละเอียด เป็นแต่เพียงว่าเราเสนอแนวความคิดให้แก่ นักเรียนโดยที่ครูอาจารย์นั้นแหละว่า ตรงนี้ควรจะเป็นอย่างนั้น ตรงนั้นควรจะเป็นอย่างนี้ แล้วกำหนดชั่วโมง ก็น่าจะช่วยนักเรียนได้มาก ที่ประชุมเจ้าคณะจังหวัดต่างรับไปพิจารณาและจังหวัดท่านก็รับเปิดที่วัดกลางอ่างแก้วที่จึง

²⁹ พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๒๔๕-๒๔๖.

หัตถ์สมุทรสาคร เจ้าคณะจังหวัดรูปนี้ปัจจุบันนี้

ในสมัยนั้นท่านเป็นรองเจ้าคณะจังหวัดท่านก็รับเปิดที่วัดกลางอ่างแก้วที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดแรก จังหวัดอื่นๆ ก็ร่วมกันเปิดแต่เปลี่ยนวิธีแทนที่จะเปิดวันโกนวันพระตามแนวเดิมนั้น ซึ่งมีจังหวัดที่มีแนวความเดิมว่าควรจะต้องเปิดก่อนสอบสัก ๑๕ วัน มีจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ก็เลยระดมกันเปิดก่อนสอบ บางจังหวัดเปิดอบรมนักเรียนธรรมโทเพิ่มเข้ามาด้วย ผลที่ออกคือนักธรรมชั้นเอกได้มากสถิติดีขึ้น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจดี นี่เป็นความคิดที่กระตุ้นให้เกิดความคิดต่อไปว่า เราควรจะได้อบรมนักเรียนบาลีเช่นนี้บ้าง...³⁰

๔. รูปแบบแต่งหนังสือพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

แต่งหนังสือโดยอาศัยจากธรรมเนียมอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้สนใจ สอนให้บุคคลรู้ผิดชอบชั่วดี ทั้งการแต่งหนังสือของท่านนั้นมีรูปแบบที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน³¹

๕. อบรมพระนักเทศน์รุ่นใหม่ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เล็งเห็นถึงความสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่สามารถช่วยให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี จึงมีการอบรมพระนักเทศน์รุ่นใหม่ เพื่อสืบทอดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป³²

๖. ใช้อุปมาและกลวิธีในการเผยแผ่

วิธีการที่ ๑ อนุปวาโท ไม่ว่าร้ายใคร ไม่โจมตีใคร ไม่โจมตีศาสนาอื่น แต่ใช้ปัญญาบอกภาพพระพุทธศาสนาดีอย่างไร

วิธีการที่ ๒ อนุปฆาโต ไม่ทำร้ายใคร ไม่ใช้กำลังเพื่อไปบังคับให้ใครเชื่อ ไม่ทำร้ายยึดหลักอหิงสาธรรม คือ ไม่เบียดเบียน

ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผลจนกระทั่งเขาอยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

วิธีการที่ ๓ ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร มีความสำรวมในศีลและมารยาทให้ได้

วิธีการที่ ๔ มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมิ รู้จักประมาณในการรับประทาน รวมไปถึงการใช้สอยปัจจัยสี่จะได้เป็นทางมาแห่งความเคารพเลื่อมใสของผู้ได้พบเห็น

วิธีการที่ ๕ ปนตญฺจ สยนาสนํ นํนฺนอนเน ทิสฺสํ นักปฏิบัติธรรมต้องรักความสงบและรักในการอยู่ในที่สงบ

วิธีการที่ ๖ อธิจิตฺเต จ อาโยโค ประกอบ ความเพียรในอธิจิต ต้องหมั่นฝึกสมาธิ เพราะสมาธิ คือ แก่นของการได้บรรลุมรรคผลนิพพาน³³

๗. ใช้พุทธศาสนสุภาษิต คำคม ... “จงอดกลั้นความโกรธไว้ และระงับความโทโสเสีย อย่าให้ใจเดือดร้อน มิฉะนั้นจะเป็นเหตุให้ทำการชั่วเท่านั้น” นับว่าเป็นการเตือนสติของคนเจ็บอย่างดี แต่คนไข้จะมีสติเข้าใจหรือไม่เท่านั้น ถึงจะเป็นคำสอนในคัมภีร์คริสต์เตียน ซึ่งก็แตกต่างจากคำสอนของพระพุทธเจ้า โทสะนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วช้าประการหนึ่ง โทสะ เป็นกิเลสที่ก่อให้เกิดความเศร้าหมองในดวงจิต โทสะ

³⁰พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๑๒๕.

³¹สัมภาษณ์พระราชจริยาภรณ์ (สิงห์ไชย สิริวัฒนโณ), ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

³²สัมภาษณ์พระราชจริยาภรณ์ (สิงห์ไชย สิริวัฒนโณ), อ้างแล้ว.

³³สัมภาษณ์พระราชเวที (สุรพล ชิตปาณ ป.ธ.๙), อ้างแล้ว.

เป็นไฟ เรียกว่า โทสัคไฟ และเป็นไฟที่เผาไหม้ชนิดเห็นได้อย่างชัดเจน...สุภาษิตที่ว่า “โทสะ เป็นไฟร้อน เมื่อโทสะจับเป็นอารมณ์ทำให้เกิดความน้อยใจเสียใจ ก็เป็นเหตุให้นอนไม่หลับได้ คนไข้ที่รักตัวเองปรารถนาที่จะให้อาการเจ็บป่วยหายวันหายคืนจึงพึงพยายามระงับโทสะเสียจะเป็นคุณพิเศษอย่างยิ่ง”³⁴

แต่โดยหลักพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) จะมีรูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย อยู่ ๔ ประเด็นหลักใหญ่ ๆ คือ

- ๑) หลักการเทศน์ คือ การแสดงพระธรรมเทศนา
- ๒) หลักการบรรยาย คือ การบรรยายโดยทั่วไป
- ๓) หลักการบรรยาย คือ อธิบายธรรมให้เข้าใจได้ง่าย ชัดเจน
- ๔) หลักการแต่งหนังสือ คือ การประพันธ์หนังสือ³⁵

ส่วนวิธีการนำเสนอพุทธธรรมของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีดังนี้

- ๑) สื่อวิทยุโทรทัศน์ เช่น สนทนาธรรมในรายการพุทธประทับ³⁶
- ๒) สื่อวิทยุกระจายเสียง เช่น สถานีวิทยุการศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย³⁷
- ๓) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร คอลัมน์ “ธรรมะนอกธรรมดาสน” ในหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์รายวันพิมพ์ไทย³⁸
- ๔) สื่อหลักฐาน คือ ตำรับ ตำราทางศาสนา
- ๕) สื่อบุคคล เช่น สร้างบุคลากรนักเผยแผ่³⁹

๓.๕.๓ บุคลิกภาพของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ที่ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบผลสำเร็จ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) จะมีบุคลิกลักษณะของบัณฑิต ๕ ประการ คือ

๑. มีจิตใจกว้างขวาง คือ เป็นผู้มีน้ำใจ
๒. ความกล้าหาญ คือ กล้าตัดสินใจ
๓. ความจริงใจ คือ พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น
๔. ความเป็นกันเอง คือ ตรงไปตรงมา

³⁴พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท), โกวิทธรรม, หน้า ๕๘๓.

³⁵สัมภาษณ์พระสุธีธรรมมานุวัตร (เทียบ สิริปาโณ ป.ธ.๙, M.A., Ph.D.) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

³⁶คณะศึกษาศาสตร์พระธรรมราชานุวัตร, “โกวิทานุสรณ์”, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

³⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๒.

³⁸อ้างแล้ว, หน้า ๙๑.

³⁹สัมภาษณ์พระราชวิริยาลังการ (แย้ม กิตติธโร) เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง เจ้าคณะอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕.

๕. ความเป็นพระสมพระ คือ มีจริยาวัตรงดงาม⁴⁰

ที่สำคัญพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิโท) เป็นพระสงฆ์ที่เข้าถึงง่าย เป็นที่ประทับใจที่มาพบเห็น จึงถ่ายทอดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๔ ประการ คือ

๑. ยิ้มแย้มแจ่มใจ คือ เป็นกันเองกับผู้น้อยและคนทั่วไป
๒. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ คือ เมตตาต่อผู้น้อย เอื้อเฟื้อต่อคนใกล้ชิด
๓. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน คือ อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนไหว
๔. มีจริยาวัตรงดงาม คือ ใครได้เห็นก็อยากกราบ ใครได้ทราบก็อยากไหว⁴¹

บุคลิกภาพที่ถือว่าโดดเด่นที่สุดของพระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิโท) จนเป็นที่รักใคร่ต่อพระสงฆ์ที่ใกล้ชิด ปฏิบัติงานด้วย

แม้ประชาชนผู้มาพบก็ยังเป็นที่ยกย่องถึงความงดงามน่านับถือ ๕ ประการ คือ

๑. มีรูปร่างดี คือ มีรูปร่างสมส่วนเหมาะแก่งานเผยแผ่
๒. มีเสียงดังกังวาน คือ ไพเราะ ชวนฟัง
๓. มีวิชาดี คือ พร้อมทั้งเนื้อหาและสาระ
๔. มีจริยาวัตรงดงาม คือ มีปฏิภาณที่เลื่อมใส
๕. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ กล่าวคือ มีมนุษยสัมพันธ์และอัธยาศัยไมตรี⁴²

ด้วยประการทั้งปวงที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ ตั้งมั่น ในงานการสืบทอดเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระธรรมราชาวัตร (กมล โกวิโท)

ได้กระทำตลอดที่ดำรงสมณเพศ ท่านได้อุทิศทั้งร่างกาย แรงใจ และกำลังสติปัญญาที่ทุ่มเท ทรากตรำ ในการะหนักอึ้งที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าที่ประสงค์ให้พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับประชาชน

เพื่อเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ให้ทราบถึงการเป็นทุกข์ที่สามารถรักษาเยียวยาด้วยพระพุทธศาสนาอันเป็นยาแก้ทุกข์ด้วยการปฏิบัติตน

ท่านเป็นพระมหาเถระที่เพียบพร้อมไปด้วยลักษณะของนักเผยแผ่ธรรมอย่างแท้จริง กล่าวคือ ประกอบด้วยความเป็นพหุสูต ใคร่ต่อการศึกษาค้นคว้า มีรูปแบบวิธีการเผยแผ่ที่เด่นชัด

มีบุคลิกลักษณะกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดง มีน้ำใจโอบอ้อมอารี

มีวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้กว้างไกลดังที่ปรากฏแล้ว

⁴⁰ สัมภาษณ์พระราชจริยาภรณ์ (สิงห์ไชย สิริวิณโณ), อ้างแล้ว.

⁴¹ สัมภาษณ์นายสุรินทร์ ใจบุญ ศิษยานุศิษย์ผู้ใกล้ชิด, วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๕.

⁴² สัมภาษณ์นายสิทธิชัยและนางผุสดี ตั้งตรงจิตร ศิษยานุศิษย์ผู้ใกล้ชิด, วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.